

MORGONBRIS

Morgonbris - tidning utgiven av S-kvinnor.

Årgång: 109 Nummer 1 2013. ♀ 40 kr.

Nya partiprogrammet
framgång för S-kvinnor:
REPRODUKTIONEN
VÄRDERAS LIKA HÖGT
SOM PRODUKTIONEN

MAMMO-
GRAFI
- EN KLASS-
FRÅGA?

SYDAFRIKA

S-kvinnor och Palmecentret
i samarbete för att minska
våldet mot kvinnor och barn

Intervju med
Lena Sommestad:
- LÅNGSIKTIGT
STARKA STATSFINANSER
SKAPAS GENOM ETT VÄL
FUNKERANDE SAMHÄLLE

Pia Sundhage, världens bästa kvinnliga fotbollstränare:

»JAG ÄR STOLT
- VI GÖR
VARANDRA BRA!«

NYA Förenings- serien!

Är du nyvald som ordförande, sekreterare eller revisor? Eller vill du lära dig mer om vad som händer på mötet? Då är böckerna i vår nya föreningsserie något för dig. Maila din beställning till: kundtjanst@bildaforlagide.se - uppge bokens titel, beställningsnummer, samt namn, adress och telefonnummer. S-kvinnor har alltid 20 procent på våra böcker. Samtliga priser nedan inkl. moms.

VALBEREDNINGEN

Att sitta i valberedningen är ett förtroendeuppdrag som ofta undervärderas trots det stora inflytande valberedningen har i en förening.

Beställningsnummer: 574-8056-9
Ordinarie pris: 151 kronor
S-kvinnors pris: 121 kronor

SEKRETERAREN

Sekreteraren fungerar som en motor i föreningen. I boken Sekreteraren får du råd och tips kring sekreterarens roll före, under och efter föreningens möten.

Beställningsnummer: 574-8060-6
Ordinarie pris: 151 kronor
S-kvinnors pris: 121 kronor

ORDFÖRANDEN

Det är inte lätt att vara ordförande men dessbättre är föreningslivets allmänna regler ganska enkla och logiska. I boken Ordföranden hittar du det viktigaste du behöver kunna för att leda ett möte och föreningens övriga verksamhet. Rejält med utrymme ägnas åt ledarskapet.

Beställningsnummer: 574-8058-3
Ordinarie pris: 151 kronor
S-kvinnors pris: 121 kronor

REVISORN

Modern revision innebär så mycket mer än att bara granska bokföringen. Att vara revisor i en förening innebär att du har insyn i hela verksamheten och när som helst kan gripa in.

Beställningsnummer: 574-8059-0
Ordinarie pris: 151 kronor
S-kvinnors pris: 121 kronor

MÖTESTEKNIK

Föreningslivet är en viktig del av vårt demokratiska samhälle. Genom åren har det utvecklats en mängd regler och traditioner för hur ett möte ska gå till så att alla kan komma till tals och besluten fattas i demokratisk ordning. I boken Mötesteknik redogörs för den praxis och de begrepp som används i olika situationer vid våra vanligaste föreningsmöten.

Beställningsnummer: 574-8057-6
Ordinarie pris: 151 kronor
S-kvinnors pris: 121 kronor

FÖRENINGSBOKEN

Föreningsboken är en oundgänglig hand- och uppslagsbok för alla som är medlemmar i någon förening. Den är också en utmärkt studiebok i föreningskunskap.

Beställningsnummer: 574-8055-2
Ordinarie pris: 299 kronor
S-kvinnors pris: 239 kronor

BILDA
FÖRLAG & IDÉ

Morgonbris/1/2013

26

april kommer nästa nummer av Morgonbris.

Morgonbris,
Box 70458,
107 26 Stockholm
www.s-kvinnor.se
Telefon:
08-700 26 00
morgonbris@s-kvinnor.se

Ansvarig utgivare:
Susanne Andersson
Redaktör: Lena Näslund

Redaktionsråd:
Susanne Andersson,
Ewa Hedlund, Irmeli
Krans, Marja Koivisto
och Kajsa Jansson.

Produktion: Bilda Idé
Grafisk Form:

Ulrika Lönnberg
Tryck: Sjuhärads
Tryckeri

Övriga medarbetare:

Liza Sahlén Karlsson,
Anders Sjöberg, Lena
Sommestad, Thorsten
Frennstedt, Anders
Wiklund, Urzula Striner,
Ellinor Collin, Nivin Yosef,
Ewa Hedlund, Josef Jany
och Mikael Leyi.

Morgonbris nr 2/2013
kommer ut den
26 april 2013.

Pia, idrottsikon

Lena, två år som ordförande för S-kvinnor

Nivin om kampen mot den patriarkala världsordningen

Mammografi, en klassfråga

18. FRAMGÅNG FÖR S-KVINNOR – Reproduktionen ska värderas lika som produktionen i nya partiprogrammet.

24. NY DOKTORSAVHANDLING

– Kvinnor drabbas hårdare av politiska skandaler.

28. INTERNATIONELLT ARBETE – S-kvinnor och Palmecentret i samarbete för att minska våldet mot kvinnor och barn i Östra Kap-provinsen.

4. **Ledare:** »Är vi rädda för bankerna?«
5. **Spaning:** Trender, siffror, debatt.
10. **Intervju:** Pia Sundhage – en idrottsikon. Första svensk som fått FIFAs hederspris.
14. **Intervju:** Lena Sommestad: – Vi måste göra oss hörda! Bloggar, krönikor, debattartiklar och en aktiv organisation lyfter S-kvinnors frågor i debatten.
22. **Krönika:** »Våra liv är inte våra egna«, av Nivin Yosef.
23. **Kvinnokryss**
24. **Recension:** »Politiska skandaler! Behandlas kvinnor och män olika i massmedia?« Ja, så är det.
26. **Kultur:** Eva Hedlund recenserar boken »Tystnadens Europa«. Tystar pengar och förmåner EU-tjänstemännen?
27. **Recension:** »I det tysta«, Lena Näslund recenserar ny bok om abortfrågan i Europa.
28. **Internationellt:** Våldtäkter en del av vardagen i Östra Kap-provinsen.
31. **Förbundet informerar**

Är vi rädda för bankerna – eller varför är det så tyst?

Alla kvinnoklubbar drabbas när bankerna slutar hantera kontanter.

Alla föreningar drabbas. De flesta småföretagare drabbas.

Varför är det då så tyst?

Varför är det egentligen bara pensionärernas organisationer som protesterar?

Är det ingen annan som vågar?

Är bankerna så mäktiga att vi plattas till marken och snällt accepterar mångmiljardvinster, höjda utdelningar till aktieägarna och noll service? Gamla folkligt förankrade Föreningssparbanken, numera Swedbank, tycks vara värst. Det är stopp för pengar över disk. Övriga storbanker går åt samma håll, möjligen med undantag för Handelsbanken.

Swedbanks vinst 2012 var 14,4 miljarder. Aktieutdelningen höjs från 5,30 till 9,90 kronor. Bankens VD säger belåtet att 2012 var ett framgångsrikt år och att banken nu är väl rustad för framtida påfrestningar och nya affärsmöjligheter. Och då tänker han inte på oss vanliga konsumenter. Vi ingår inte i de nya affärsmöjligheterna.

En av mina goda vänner är 90 år. Hon har flera olika kort. Kontanter har hon alltid hämtat i banken. Nu är det slut, men pengar måste hon ju ha. Hon måste köpa en tidning i kiosken, en mjölk i närbutiken, gå till frisören. Just dessa verksamheter ligger i centrala Stockholm, men ingen av butiksägarna accepterar kortbetalning. De har inte råd. För en kiosk kan korthantering kosta 10 000 kronor per månad i avgifter. Det kan vara skillnaden mellan att leva eller lägga ner.

Hur har då min goda vän löst problemet? Med dålig balans är det svårt att hålla käpp, handväska, kort, pengar och plånbok och samtidigt hantera bankomaten. Hennes son har nu åtagit sig att ta ut kontanter, och han använder sitt eget kort. Han kör hem till mamma, lämnar

pengarna och får någon dag senare samma summa till sitt konto. Då har hon satt in pengarna via sin dator.

Hur gör alla andra, som är i samma situation och som inte klarar datorn, som inte har en anhörig som ställer upp? Varför är det så få som protesterar? Varför är Socialdemokraterna så tysta? Vad säger regeringen? Kan detta kanske bli ännu en fråga där Sverigedemokraterna vinner poäng och röster?

Det kontantlösa system som vi nu hjälplöst dras in i försämrar livskvaliteten för många grupper och enskilda individer.

Detta är något av det vi har framför oss:

Små företag, som kiosker, frisörer, livsmedelsbutiker på hörnet, bagerier, slår igen.

Citykärnorna utarmas, men detsamma gäller förstas landsbygden när korvkiosken eller pizzerian stänger. Andra verksamheter som kan försvinna är sådana trevligheter som torghandel, secondhand och loppisar.

Föreningar, som kvinnoklubbarna, kan inte få tag i växel för att sälja lotter eller fika. Vet någon hur det går till att betala med kontokort för två A-lotter på klubbmötet? Och när klubben har fått in 500 kronor på lotter, pengar som ska användas till verksamhet, kan kassören

inte sätta in dem på kontot i banken. En servicebox kostar medlemspengar.

Äldre, synskadade och många andra tycker redan idag att bankomater är otrevliga inrättningar. Man riskerar att bli rånad när man mitt framför ögonen på andra tar ut pengar, eller man drabbas av skimming och får sitt sparkapital stulet av smarta skurkar.

Pengar kommer att finnas i dagligvaruhandeln. Det är detta bankerna räknar med. Swedbank hänvisar öppet till Konsum och ICA eftersom man där kan ta ut några hundra extra varje gång man

handlar. Men jag ryser vid tanken på kvällsöppen butik med sommarlovsledig och ensamarbetande 18-åring i kassan.

Bankerna ser det som en fördel när säkerheten ökar för den egna personalen, men vad säger Handelsanställdas förbund och Handels arbetsgivarorganisation. Inget alls. Det är tyst.

Storbankerna kluckar av glädje och ser nya vinstgivande år framför sig utan att någonsin behöva öppna dörren för en gammal dam med käpp som behöver några tiotus till sin dagliga falukorv. ❀

Lena Näslund,
redaktör Morgonbris

S-kvinnor, hör av er!

Jag vill ha kontakt med dig som är ombud till partikongressen och är S-kvinna.

I nästa nummer av Morgonbris ska jag skriva om det som händer på kongressen och som berör S-kvinnor. Jag behöver hjälp för att göra ett bra jobb. Ring eller e-posta – helst före 18 mars – så kan vi träffas på kongressen i Göteborg. Lena Näslund, 070-57 245 76, naeslund.information@telia.com

SPANING

S-kvinnor och LO eniga om välfärden

S-kvinnor välkomnar LOs förslag om att begränsa vinster i privat välfärdsverksamhet. S-kvinnors förbunds möte har sagt nej till vinstmotiv som drivkraft i offentligt finansierad välfärd. Offentliga medel, som anslås till privat driven välfärd, ska komma brukarna till del.

S-kvinnor välkomnar också att LO tydligt klargör att grunden för en väl fungerande samhällsekonomi är goda resurser i välfärden.

Debattsugen? Skaffa fakta om jämställdhet från SCB

2010 var 45 300 män styrelseordförande i ett aktiebolag i Sverige. Antalet kvinnor var 6 200.

Siffrorna kommer från SCB och den mycket praktiska och läsvärda lathunden »På tal om kvinnor och män«.

Boken kommer vartannat år och innehåller allt man kan tänkas vilja veta när det gäller kvinnors och mäns villkor i Sverige.

Statistiken kan användas i debatter och insändare, men också i de jämställdhetsanalyser som krävs för att integrera ett jämställdhetsperspektiv i organisationer och företag.

Boken kostar 40 kronor, men kan laddas ner gratis från SCBs hemsida www.scb.se.

Nyss utgiven: »På tal om kvinnor och män«.

SYRISKA KVINNOR FÅR STÖD AV PALMECENTRET

Palmecentret har sedan sommaren 2011 en nära samverkan med delar av syriska oppositionen. Målet är att främja kvinnors delaktighet i utformningen av ett framtida post-auktoritärt Syrien.

– Palmecentret har utvecklat ett stort kontaktnät med syriska kvinnor som vill diskutera aktuella gemensamma frågor och sin representation i olika organ. De vill också pröva möjligheten att bilda en koalition av sina nätverk och få råd kring metoder för praktiskt jämställdhets- och påverkansarbete, säger Jens Orback, Palmecentrets generalsekreterare.

Första avtalet för världens hembiträden

Minst 52 miljoner vuxna och sju miljoner barn arbetar som hembiträden och tjänstefolk hos privatpersoner. De flesta är rättslösa, har urusla löner och är helt beroende av arbetsgivarens välvilja. Källa är ILO, FNs internationella arbetsorganisation, som i år räknar med att de 183 medlemsstaterna ska ratificera den första internationella konventionen med arbetsrättsliga regler för tjänstefolk. I konventionen regleras bland annat arbetstider, minimilöner och fridagar.

minus-listan

Minus för att antalet anmälda sexbrott ökar i Sverige. Under 2010 lagfördes mer än 1 300 personer för sexualbrott som huvudbrott. Drygt 30 procent dömdes till fängelse. Den genomsnittliga fängelsestiden var två år och fyra månader för våldtäkt och fem år och tio månader för grov våldtäkt. Trots ökningen utgör sexualbrotten bara en procent av samtliga anmälda brott.

plus-listan

Plus för att SKL, Sveriges Kommuner och Landsting, driver på för att preventivmedel ska vara gratis för alla upp till 25 år. Regeln finns redan i landstinget i Norrbotten som därmed är en förebild.

Plus för den delen av den indiska befolkningen som nu reagerar mot våld och övergrepp mot kvinnor.

Plus för att regeringens nya jämställdhetsminister, Maria Arnholm (FP), är feminist och att hon kan förklara begreppet: Hon ser de orättvisa skillnaderna mellan hur kvinnor och män behandlas och vill göra något åt det. I sitt första uttalande påpekade hon att få unga kvinnor vet att en kvinna under sin livstid kommer att tjäna 3,6 miljoner mindre än en jämnårig man.

FOTO: LENA NÄSLUND

Gertrud Sigurdsen, stridbar pionjär för barns och kvinnors välfärd.

Gertrud, 90.

EN AV DE FÖRSTA I KAMPEN FÖR DAGHEM

– **Det bästa jag har gjort** var kampen för daghem som jag drev när jag var på LO.

Det säger Gertrud Sigurdsen, nyss fyllda 90, f.d statsråd, men också f.d ordförande i LOs inflytelserika Kvinnoråd.

Det var LO-kongressen 1961 som antog kravet på daghem och förskolor. Man såg att daghem var ett sätt att lösa problem på arbetsmarknaden, och det var man först med. Gertrud:

– Genom LOs kvinnokommittéer visste vi att de flesta förvärvsarbetande föräldrar hade bristfällig barntillsyn eller ingen barntillsyn alls. Kvinnans ställning på arbetsmarknaden var mycket osäker.

– Jag och andra på LO hävdade att det var barnstugorna med den pedagogiskt utbildade personalen som måste vara grunden för samhällets barntillsyn. Vi verkade för både kvalitet och kvantitet inom barnomsorgen. Det var vi ensamma om.

Inte förrän 1972 kom S-kvinnor med samma krav i »Familjen i framtiden«. Partiet tog ställning på partikongressen 1975. Men den verkliga utbyggnaden av barnomsorgen kom igång först på 80-talet, då med Gertrud Sigurdsen och Sten Andersson som statsråd på socialdepartementet.

Offer för människohandel behandlas olika

I Danmark har offer för människohandel 30 dagar på sig att bestämma om de vill samarbeta med myndigheterna. I Sverige är reflektionsperioden också 30 dagar, men med möjlighet till sex månaders uppehållstillstånd.

Finland, Island och Norge har ett mer flexibelt system. Reflektionsperioden är sex månader och alla får möjlighet till uppehållstillstånd.

Det framgår av en ny undersökning från Nordiska Ministerrådet. Här har man för första gången jämfört hur offer för människohandel blir behandlade och hjälpta i de nordiska länderna.

Reflektionsperioden är ett system till stöd för offer för människohandel. Den längre perioden tillgodoser offrets behov och ger möjlighet till mer omfattande och långsiktig hjälp.

Reflektionsperioden är förankrad i flera EU-dokument och i Europarådets konvention mot människohandel.

Bostadsbristen drabbar kvinnor och barn

Kvinnor och barn, som har tvingats fly på grund av våld i hemmet, blir kvar på kvinnojourerna i månader. Det finns inga bostäder att flytta till.

Det är regeringen som har ansvaret för bostadspolitiken, att det byggs fler lägenheter och finns billiga hyresrätter. I hela landet är det just nu 500 000 som söker bostad. Hälften av dem är ungdomar.

Enligt Sveriges Kvinno- och Tjejjourers Riksförbund, SKR, tvingas jourerna att säga nej till kvinnor och barn som akut söker skydd.

Carina Ohlsson, ordförande i SKR säger:

– Att bo på en kvinnojour är inte en långsiktig lösning, allra minst för barn. Kvinnojouren ger en trygg fristad från våldet, men att bli kvar där och missa både skola och umgänge med kompisar försvårar barnets läkningsprocess. Bostadsbristen står i vägen för barns rättigheter.

SKR kräver att kommunerna ordnar bostäder till våldsdrabbade kvinnor och barn. Ingen ska behöva bo i månader på kvinnojour, behöva flytta till vandrarhem eller tvingas tillbaka till en våldsam partner på grund av bostadsbrist.

Carina Ohlsson, ordförande i SKR

FOTO: RIKSDAGEN

Ny lag om försäkringar: Kvinnor och män behandlas lika

Enligt EUs regler ska kvinnor och män behandlas lika när de köper varor och tjänster, men undantag har funnits för försäkringspremier. I Sverige har kvinnor betalat mer för pensionsförsäkring och sjukförsäkring.

Från och med 2013 tas undantaget bort. Diskrimineringslagen har ändrats. Nu är det inte längre tillåtet med olika försäkringspremier baserade på kön. Lagändringen gäller privata och frivilliga liv-, sjuk-, motor- och pensionsförsäkringar. Den statliga tjänstepensionen påverkas inte.

Det är positivt att arbetet mot könsdiskriminering stärks. För kvinnor innebär det en ekonomisk vinst när det gäller pensions- och sjukförsäkring. Men för livförsäkring, som baseras på både döds sannolikhet och livslängd, förväntas kvinnors premier att öka i det första fallet och minska i det andra.

Samtidigt blir kvinnors motorförsäkringar dyrare. Regeln att unga män betalar mer på grund av högre olycksrisk, försvinner.

Värt att notera är att reglerna endast gäller nya avtal. Det kan därför vara bra att kontakta sitt försäkringsbolag och se över sina premier!

Liza Sahlén Karlsson:

VARANNAN DAMERNAS RÄCKER INTE NU ÄR DET DAGS FÖR VAR TREDJE MAN

Efter en resa till Bryssel med S-kvinnor i Stockholm och Stockholms län, kan vi konstatera att vi kvinnor har gjort mycket i Sverige, men att vi fortfarande är långt ifrån jämställda.

Bryssels paradox, tiggande romer med tiggande barn som inte går i skolan, ett stenkast från parlamentet där vi 27 medlemsstater tillsammans ska arbeta för jämställdhet, demokrati, människors lika värde, bekämpa diskriminering och fattigdom. Det vi ser, är kvinnorna som fortfarande har det svårast.

Kvinnor, systrar, vi har så mycket kvar att arbeta med och vi måste göra allt för att slutföra det vi har börjat med, och inte acceptera att vi nästan är i mål. Det är inte »good enough«.

Tänk dig en löpare som ska tävla i 60 meter. För att vinna måste löparen fokusera på 65–70 meter för att hålla fart hela vägen genom mål. Det är precis så vi måste arbeta för att kunna nå våra mål för jämställdheten, att se och komma bortom målet.

Vi ska inte ha »varannan damernas« på viktiga positioner. Vi kan möjligen tänka oss »var tredje man«. Eftersom inget händer, så måste vi arbeta för det. När ordningen blir ordningsställd kan vi fokusera på varannan damernas. Det räcker nu.

Vi ska inte ha lika lön på arbetsmarknaden. Vi ska ha bättre lön. Det är vår tur nu och lönefrågan tar för lång tid. Se det som ett retroaktivt arbete. När ordningen är ställd så kan vi arbeta för en jämställd lön. Det räcker nu.

Vi kvinnor som har lyckats få en position är många gånger dåliga på att lyfta våra systrar. Och vi vet att det beror på rädslan att förlora det vi äntligen har uppnått. Grunden är

att en alltför liten kvot tilldelas kvinnor i positioner. Vi måste ändra på det.

Vi känner alla till vad en »bidrottning« är. En »bidrottning« gagnar ingen och en ensam bidrottning har inga vänner som håller henne kvar på toppen. Den enda kvinnan som kan närma sig är den som ska konkurrera, och det är en position styrd av män. Vi måste ändra det.

Ta del av dina medsysters kloka ord och kunskap. Använd de kloka orden eller idéerna, men glöm inte att tala om vem som har levererat dem! Lyft din syster! Sprid vidare, släpp rädslan och odla ditt nätverk!

När du finner vägar, ta en syster i hand och ta henne med dig!

Utan dessa viktiga regler, kan vi aldrig ta oss fram till en jämställdhet. Vi måste sluta sätta käppar i hjulen på oss själva och bli modiga! Med kvinnlig kraft, nätverk och gemenskap kan vi avsluta det vi har påbörjat och verkligen nå de mål som vi ska ha. Är du med? 🌸

Liza Sahlén Karlsson

Norrtälje S-kvinnor

FOTO: ANDERS SJÖBERG, NORRTÄLJE TIDNING

Få frågor vållar sådan debatt som kravet på individualiserad föräldraförsäkring. Inför vårens partikongress är frågan aktuell igen. Det ger skäl för oss som S-kvinnor att förklara varför en rättvis fördelning av föräldradagarna är avgörande för jämställdheten.

MAN, KVINNA, BARN

alla stärks av individualiserad föräldraförsäkring

Inte sällan får vi höra att partiet måste gå försiktigt fram i familjepolitiken. Opinionsundersökningar visar att en majoritet av svenskarna vill – på direkt fråga – ha rätt att bestämma hur föräldradagarna ska fördelas.

Som S-kvinnor är vi medvetna om att det finns en risk att gå till val med krav på en individualiserad föräldraförsäkring. Men vi vet också att inga jämställdhetspolitiska reformer någonsin har passerat utan att väcka starka känslor och tuff debatt.

Vi socialdemokrater måste stå upp för de värden vi tror på och våga ta strid för en reform, som vi vet gör skillnad för kvinnors frihet och rättigheter!

Historien: en tvåförsörjarmodell

Föräldraförsäkringen var 1974 en del i en ny, mer jämställd välfärdspolitik; en »tvåförsörjarmodell«. Den bärande idén var att män och kvinnor skulle ha samma rättigheter och samma skyldigheter. Särbeskattning och föräldraförsäkring var två viktiga reformer i paketet. Problemet, som vi fortfarande lever med, är att den individprincip som tvåförsörjarmodellen bygger på aldrig blev verklighet. Kvinnor fick ansvar och skyldighet att förvärvsarbeta. Män, däremot, fick möjlighet, men inte skyldighet, att ta hand om sina barn.

Resultatet vet vi. Under två årtionden tog kvinnor ut nästan alla föräldradagar. Först när reserverade månader infördes, 1995 och 2002, ökade pappors uttag markant. Efter reformen 2002 har inga fler månader reserverats. Pappors uttag stagnerar. Den jämställdhetsbonus som den borgerliga regeringen

införde 2008 har inte haft effekt. Än idag tar kvinnor ut flest föräldradagar, 76 procent (2011).

Idag kan man vara ledig 16 månader med föräldraförsäkring, varav 13 månader med 80 procents ersättning (upp till tio basbelopp) och tre månader med garantipenning, 225 kronor per dag. Det är internationellt sett en unikt lång föräldradagighet. Enligt SCB är kvinnor i genomsnitt hemma 13 månader, men många är föräldradagiga upp till 18 månader. En fjärdedel av kvinnorna är hemma med barn mer än 18 månader.

En reform för kvinnornas skull

Hur har föräldraförsäkringen påverkat kvinnors ställning? Här är forskarna eniga. Den generösa svenska föräldraförsäkringen har försvagat kvinnors ställning på arbetsmarknaden. Den understödjer en orättvis arbetsdelning i familjen. Kvinnor är borta alltför mycket från arbetsmarknaden jämfört med män. I förlängningen ökar risken för fattigdom och låg pension.

För S-kvinnor är kvinnors underordning på arbetsmarknaden det avgörande argumentet för en individualiserad föräldraförsäkring.

Men vi vet också, efter år av samtal och debatter, att många partikamrater kan ha svårt att helt och fullt ta till sig detta argument. »Kvinnor vill ju själva vara hemma!« får vi höra. Eller »detta kan ju drabba barnen!« Därför är det viktigt att påminna om att en reform av föräldraförsäkringen inte bara behövs för kvinnors skull. Det är också en reform till gagn för män och barn.

»Det är svårt att tänka sig en mer lönsam reform än en reform som stärker kvinnors möjlighet att försörja sig, och som minskar barnfattigdomen.«

En reform för männens skull

Män lyfts ofta fram som vinnare i spelet om jobb och familj; vinnare i makt, frihet och resurser. Men män som grupp är också förlorare, förlorare i relation till sina barn, och förlorare i fråga om makt och närvaro i det egna hemmet.

Mäns låga uttag av föräldradagar kan bero på att män inte vill vara hemma med sina barn. Men en man kan också ha svårt att hävda sin önskan att vara hemma, om mamma gärna tar pappas dagar. Därtill kommer att fler män än kvinnor möter negativa attityder på jobbet när de vill vara föräldralediga och riskerar att förlora mer i lön.

En individualiserad föräldraförsäkring kan bli ett starkt stöd för män som vill ta ut sin föräldraledighet. Om män har ett antal egna månader ger detta en tydlig signal om faderskaps värde. Du har rätt att vara föräldraledig! Du behövs som pappa!

En reform för barnens skull

»Barn har rätt till båda sina föräldrar.« Så inleddes det socialdemokratiska kongressbeslutet om föräldraförsäkringen 2009.

Rätten till båda föräldrarna handlar om personlig kontakt. Men också om social och ekonomisk trygghet. Det är särskilt viktigt när relationer slutar i skilsmässa. Här spelar föräldraförsäkringen roll.

En individualiserad föräldraförsäkring kan bidra till att relationer håller ihop. Risken för separation är lägre för par som delar på föräldraledigheten. En individualiserad föräldraförsäkring stärker pappans närvaro i familjen. Därmed får han större chans att behålla sin papparoll. Av barnen med en ensamstående förälder är idag hela 80 procent folkbokförda med sin mamma.

En individualiserad föräldraförsäkring är också ett stöd till mamma, om relationen spricker.

En studie från Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) visar att för varje månad som pappa är föräldraledig ökar mammas framtida inkomst med nästan sju procent. Idag hamnar många ensamma mammor och deras barn i fattigdom. Enligt Rädda Barnen lever nästan 30 procent av barn till ensamstående föräldrar i ekonomisk utsatthet.

En arbetsgrupp inom Socialdemokraterna har nyligen presenterat en rapport om barnfattigdom, Vår gemensamma

framtid. Gruppen föreslår en individualiserad föräldraförsäkring. Man menar att detta skulle stärka kvinnors ekonomi och är nyckeln till minskad barnfattigdom.

Vågar partiet driva en reform?

Nästan varje gång som vi diskuterar föräldraförsäkringen med partikamrater lyfts frågan om kostnader, motstånd och risker.

Vågar vi verkligen? Har vi råd? Det är klart att samhället måste bli jämställt! Men varför denna brådska? Ska S-kvinnor driva partiet till valförlust?

Vi tror att vi tillsammans kan möta denna oro. Det är svårt att tänka sig en mer lönsam reform än en reform som stärker kvinnors möjlighet att försörja sig, och som minskar barnfattigdomen. Det är också svårt att tänka sig ett mer attraktivt socialdemokratiskt parti, än ett parti som trots motstånd vågar stå upp för sina bärande värderingar: jämlikhet, jämställdhet och alla människors lika värde.

Visst är det många väljare som säger att man vill bestämma själv om hur föräldraledigheten ska fördelas. Vi kan välja att oreflektat lyssna på denna opinion och därmed befästa ett ojämnt familjeliv, som på kort sikt känns praktiskt och rationellt. Men vi kan också välja att lyssna till de djupare värderingar, som människor ger uttryck för.

I en studie från Stockholms universitet, Familj och arbetsliv på 2000-talet, visar demografen Eva Bernhardt att de flesta unga vuxna värderar jämställdhet högt. Omkring 80 procent av de tillfrågade anser att man ska dela ansvar för hem och barn lika.

Snart 40 år efter att föräldraförsäkringsreformen blev verklighet är det hög tid för Socialdemokraterna att äntligen fullfölja 1970-talets jämställdhetsreformer. Låt oss förverkliga drömmen om ett jämlikt och jämställt samhälle! ❀

Lena Sommestad,
förbundsordförande
Susanne Andersson,
förbundssekreterare

FOTO: ELLINOR COLLIN

Pia Sundhage:

– JAG ÄR STOLT ÖVER ATT VARA FÖREBILD

Pia Sundhage är världens bästa fotbollstränare. Hennes lag har vunnit stora framgångar. Hennes förklaring: – Vi gör varandra bra.

TEXT: Thorsten Frenstedt FOTO: Anders Wiklund och Urzula Striner, Scanpix

Kändisskapet har inte satt några spår på den chosofria, jordnära, trygga och glada Pia Sundhage, av världens fotbollsexpertis utsedd till planeten Jordens bästa fotbollstränare för damlag 2012. Det finns många fler goda egenskaper att lägga till. Hon charmade publiken vid galan i Zürich med att sjunga sitt tack istället för att hålla tal. Pia har också alltid haft gitarren bredvid fotbollen.

Det var för att som huvudtränare ha fört USA till OS-guld i London hon fick uppmärksamheten bevitnad av miljontals tittare världen över. Pia är den första svensk som tagit hem ett av det internationella fotbollförbundets (FIFA) hederspris, (Zlatan blir nummer två ... ?).

Pia har ett grundmurat CV som landslagsspelare med EM-guld för Sverige och för att hon som tränare har tagit två OS-guld med USAs landslag, varit assisterande tränare till Kinas landslag och mycket mer. Hon är helt enkelt en ikon.

Fattas bara att hon även hade tränat herrlag. Men där har det varit stopp. Om detta kan man bara spekulera. En

gissning är att ingen klubb har vågat. Hur skulle det se ut om de manliga spelarna inte nådde upp till Pias förväntningar på dem, att hon vetat bäst och till och med själv kunnat visa hur passningarna skulle ha slagits?

Pia är utbildad idrottslärare och har gått FIFAs högsta tränarutbildningar, och på GIH var hon kursare med Sveriges herrlandslags förbundskapten Erik Hamrén. Från och med i höstas har Pia samma jobb för Sveriges damlandslag.

Ständiga resor

I USA bodde hon i Los Angeles, Philadelphia och Charlotte (North Carolina):

– Men den mesta tiden känns som att jag tillbringade i luften, ständiga resor och samlingar med landslaget. USA är ett så stort land att man inte kan greppa hur amerikanen är generellt. Den grupp av ledare och spelare som jag arbetat tillsammans med lärde jag känna desto bättre och förhoppningsvis lärde de känna mig, säger Pia.

Vid inget intervjutillfälle (och de blir fler och fler) försummar hon att föra fram sin älskade sport i rampljuset. Numera är hon eftersökt av alla media. Pia har varit

med från tiden när dessa vände damfotbollen ryggen eller i värsta fall baktalade den.

Hur känns det att nu vara en kvinnlig förebild?

– Stolthet, svarar Pia blixtnabbt. Jag är stolt över att ha fått samla på mig alla erfarenheter som jag kan föra vidare till spelarna och damfotbollen i stort. Jag vill vara en förebild.

Du är en stor ledargestalt, du kom till USA med en annan kultur och skulle sätta ihop landslag av spelare som du inte visste särskilt mycket om. Av dessa skapade du världens bästa gäng. Kan man föra ner det till svensk vardag, till exempel till en avdelning på en arbetsplats, en fackklubb och så vidare ... ?

– Alla är varandras miljö. Det gäller att skapa en sådan så att alla trivs med varandra. Vi har våra starka sidor och dessa ska framhållas i den roll spelaren/arbetskamraten tilldelas av mig. Hon medvetandegörs om sin, vars och ens roll i gruppen, att respektera och få respekt. Vi gör varandra bra. Det präntade jag in i de amerikanska spelarna, gav positiv kritik åt sådant de utförde bra och såg till att de minst behöll eller höjde sina

London OS 2012. Pia Sundhage jublar efter slutsignalen. USA vann med 2-1 mot Japan.

spetskompetenser. Det var nytt för dem som kanske mest fått höra när de brast i något avseende.

Du har alltid brunnit för jämställdhet, kämpat mot orättvisorna mellan könen i fotboll, och det har så klart präglat din livsinställning till annat i samhället. I sex år har du bott utomlands, märks det någon skillnad i Sverige när du nu flyttat tillbaka?

– Inom damfotbollen har det hänt mycket. Då var bara fyra tränare i damallsvenskan heltidsanställda, nu gäller det alla tolv. Ekonomin är bättre, mer publik

kommer till matcherna och i sommar har vi EM på hemmaplan. Det ska bli hur kul som helst. Vad gäller samhället i stort tror jag inte det hänt särskilt mycket med jämställdheten. Det gäller fortfarande att kämpa hela tiden.

Respekt för mina åsikter

Alla vet att du står på vänsterkanten politiskt. Gav det dig några problem i Kina och i USA?

– Nej, det kan jag inte säga. Jag fick vid några tillfällen tid att prata om våra ideal och fick respekt för mina åsikter,

även bland dem som inte delar dem.

Många känner säkert till att du tackade nej till både Bush och Obama när USAs damlandslag bjöds in till Vita huset efter VM-silvret 2011 och OS-guldet i fjol. Många skulle nog gjort allt för att komma innanför de berömda väggarna och möta världens mäktigaste män, men inte du. Var det ett politiskt övervägande?

– Nej, jag var ledig och hemma i Sverige vid de tidpunkterna, och för övrigt är jag inte så mycket för att träffa fint folk, säger Pia och bekräftar än en gång att hon har fötterna på jorden. ❀

Många var tveksamma när det hela tog sin början 1969 på en liten gräsplan i Eslöv.

Kvinnor och fotboll –

EN FRAMGÅNGSSAGA

Här berättar Thorsten Frennstedt hur han som sportreporter var med om att starta den första serien i damfotboll. 44 år senare kan man utan vidare säga att utan Thorsten hade det kanske inte blivit något.

Damfotboll stod inte högt i kurs bland sportjournalisterna, som för övrigt nästan alla var män.

Den unge sportskrivaren fick tillsammans med en annan redaktör på tidningen Arbetets Eslövs-redaktion uppdraget av sportredaktionen i Malmö att undersöka förutsättningarna för att köra en skånsk sommarserie i fotboll för kvinnliga spelare. Året var 1969. Några fotbollslag fanns inte, men väl i handboll och möjligen gick det att locka några sådana att prova på.

– Det var som att släppa anden ur flaskan. 44 år senare skriver jag om damallsvenskan från Piteå i norr till Malmö i söder. Landskamper har det blivit några hundra varav jag som reporter var på plats under de första 207 matcherna. Den allra första spelades en sommareftermiddag på idrottsparken i Mariehamn på Åland. Den slutade 0-0. Tack och lov inte med förlust. Det hade kanske äventyrat damfotbollens vidare utveckling i Sverige.

– Men långt ifrån alla var förtjusta i

att damerna gjorde anspråk på att få använda fotbollsplanerna, och i nåder tilldelades de ibland de sämsta tiderna. 2013 är det 40 år sedan den första landskampen.

– Lyckligtvis fanns många engagerade ledare. Äkta män eller pojkvänner ställde upp och visade damerna (de flesta hade redan passerat 20-årsåldern) de elementära grunderna för hur man sparar till en boll, offside med mera. De var läroaktiga, och de första matcherna blev inga skrattfester som några nyfikna trott sig få se när damerna drattade på ändan utan att ha prickat bollen.

– Eftersom ingen organisation ville ta sig an damfotbollen blev det ett tidningsarrangemang. De ovan omnämnda ledarna, kollegan och jag, fick anpassa herrfotbollens regler till vad vi trodde var lämpligt för damerna; speltid 2 x 35 minuter, så kallad korta hörnor – och att matcherna skulle spelas på gräs, ej

FOTO: PRIVAT

Thorsten Frennstedt,
reporter på tidningen Arbetet.

grusplan av hänsyn till de ovana benen och knäna.

– Fenomenet damfotboll poppade upp även på andra håll i landet och jag åtog mig rollen att knyta ihop kontakterna, givetvis med sportredaktionens goda minne. De första åren bar damserierna i Skåne tidningen Arbetets namn. Sommarserien 1969 med sju lag blev nämligen inte bara en fluga, som tvivlarna trodde, utan antalet lag fördubblades år för år tills Skånes officiella fotbollförbund övertygats om att ta över verksamheten.

Över 20 000 aktiva

Jag och ett antal klubbledare tog sedan vid med att även bygga flicklagsserier i åldrar från 12 till 16 år. Idag räknar dam- och flickfotbollen i Sverige över 20 000 aktiva i alla åldrar och över 25 miljoner i hela världen.

– Om Pia Sundhage brukade USAs landslagsspelare säga att «hennes passion

Tidningens engagemang för damfotboll genererade så småningom att konkurrenterna också började bevaka lokala lag för att deras läsare skulle »slippa att köpa Arbetet«

Pia — den riktiga danskdödarinnan!

11 år
FOTBOLLSKANDALEN
Pia Sundhage är den danskdödarinnan som har gjort dansen till en sport för alla. Hon har varit med i alla världens största fotbollsturneringar och har varit med i alla världens största fotbollsturneringar. Hon har varit med i alla världens största fotbollsturneringar och har varit med i alla världens största fotbollsturneringar.

Matchhjälten tackar skånska luften för landskampssegern

11 år
FOTBOLLSKANDALEN
Pia Sundhage är den danskdödarinnan som har gjort dansen till en sport för alla. Hon har varit med i alla världens största fotbollsturneringar och har varit med i alla världens största fotbollsturneringar. Hon har varit med i alla världens största fotbollsturneringar och har varit med i alla världens största fotbollsturneringar.

FOTO: OLLE SEIBOLD, SCANPIX

Pia, första hedersdoktorn

I maj 2013 utnämns för första gången i en hedersdoktor vid GIH. Pia Sundhage är utsedd och kommer att promoveras i Stockholms stadshus. Den som utses ska ha gjort uppskattade insatser inom idrott och hälsa.

– Vilken härlig känsla att bli utnämnd till hedersdoktor! Jag vill dela detta med hela damfotbollen, säger Pia Sundhage.

för fotboll smittar». Jag kan själv inte åberopa någon egen karriär som spelare, men fotboll är kul och det var även pionjärtjejerna. Jo, jag fick också höra en del skitsnack om damfotboll och gå i svaromål, både för mitt eget engagemang och tidningens.

– Tidningen Arbetet lät mig resa till landskamperna, uttalat »vi får se hur långt det bär med damfotbollen«. Framlidne sportchefen Lennart Strandberg, som utfärdade den första ordern, hade aldrig kunnat ana att ett svenskt damlandslag skulle spela VM i Kina och OS i USA. Det bar verkligen så långt man ens kunde tänka.

– 2003 bjöd Svenska Fotbollförbundet mig som hedersgäst över till Los Angeles när Sverige mötte Tyskland i VM-final. Mona Sahlin var där redan på spelarhotellet i en annan egenskap. Jag hade för övrigt intervjuat henne när Sverige arrangerade VM 1995. Och vi hade ju gemensamma bekanta från Arbetet, att jag sedan inte höll på AIK som hon lämnade vi åt sidan.

– Tidningens engagemang för damfotboll genererade så småningom att konkurrenterna också började bevaka lokala lag för att deras läsare »skulle slippa att köpa Arbetet«.

– Som anställd var jag ofta ensam svensk journalist på bortalandskamperna.

Lika spännande som matcherna var det då att få hem texterna till redaktionen i tid innan telefonlinjerna i vissa länder anpassats för att skicka e-mail. Efter tidningen Arbetets nedläggning har jag som frilansare fortsatt att bevaka damfotbollen, numera ofta genom att se matcherna på TV eller via internet.

– Idag är det nästan lika mycket trängsel på damlandslagets presskonferenser som herrarnas (läs Zlatans), och de sänds direkt på internet för var och en att kunna se på sin lilla iPhone. Det var ju faktiskt den här uppmärksamheten damfotbollens pionjärer – av vilka jag är en – bara kunde drömma om för 44 år sedan. ❀

För två år sedan var uppsalaprofessorn Lena Somme-
stad en av dem som nominerades till ordförandeposten
i Socialdemokraterna. Sedan dess har mycket hänt.
I augusti 2011 valdes Lena till ordförande för S-kvinnor
och i höstas kom hon in i riksdagen.

S-kvinnor är droppen som urholkar stenen

»VI MÅSTE GÖRA OSS HÖRDA!«

Den som är ordförande i S-kvinnor kan påverka partiet och
partiets politik. Men det är också en tuff balansgång. Lena
Sommestad är adjungerad till partistyrelsen och VU:

– Jag representerar S-kvinnor, och vi har en del frågor där vi
inte är eniga med partiledningen. För mig gäller det att ta vara
på möjligheten till inflytande.

– Samtidigt ska S-kvinnor driva på i den offentliga debatten, men utan
att kritiken mot det egna partiet tar överhand. Det är ju den borgerliga
regeringen som vi i första hand ska debattera med.

TEXT: Lena Näslund FOTO: Ellinor Collin

Morgonbris
nr 2/2011

S-kvinnor är radikalare än partiet
och vill mer inom miljöpolitiken,
familjepolitiken och den ekonomiska
politiken. Förbundet har också skarpare
åsikter när det gäller vinster i

välefärden, kärnkraft, vapenhandel och
vapentillverkning.

Lena Sommestad anser att det är helt
rätt att S-kvinnor driver på. Det är den
roll som partiets sidoorganisationer ska

Lena Sommestad är sedan i höstas riksdagsledamot och har därmed fått ytterligare en möjlighet att påverka. – Den viktigaste jämställdhetspolitiken är den ekonomiska politiken, säger Lena Sommestad. – Om inte kvinnor kan få jobb kan de inte försörja sig.

spela. I S-kvinnor, Studentförbundet och Socialdemokrater för tro och solidaritet (före detta Broderskap) ska det ges utrymme för nya politiska idéer och organisationsformer:

– Partiet ser oss inte alltid som en resurs, där borde det bli ändring. Det behövs ventiler och frizoner där politiken kan utvecklas och partiet kan utmanas. Vi är gamla organisationer, men vi har nya idéer.

Lena Sommestad ser S-kvinnor som droppen som urholkar stenen, och hon tror på stegvis reformering. S-kvinnors förbundsstyrelse har under hennes ledning blivit mer synlig, genom pressmeddelanden och uttalanden. Men frågan är om inte den nuvarande ordföranden är den ordförande som haft mest lust att skriva och publicera sig. Hon har

sin egen blogg. Hon har haft krönikor i Aftonbladet och skriver debattartiklar i praktiskt taget alla i Sverige utkommande dagstidningar, ofta tillsammans med ordföranden i ett kvinnodistrikt. Hon deltar dessutom i debatter och seminarier och får rubriker på nyhetsplats.

Vill göra skillnad

Samtidigt understryker hon att det viktigaste, om S-kvinnor vill göra skillnad, inte handlar om att ordföranden syns och driver debatt. Viktigast är en vital och aktiv organisation, över hela landet. Ett mål för förbundsstyrelsen är att S-kvinnor centralt ska bli en bättre resurs för klubbar och distrikt. Ett led i arbetet är den idé- och studiebank, som nu finns på S-kvinnors hemsida.

Förbundet har också anordnat nät-

verksträffar om organisation, studier och internationella frågor, startat en utbildning för cirkelledare med inriktning på våld mot kvinnor, och genomfört introduktionsutbildning för nya medlemmar och en första sommarkurs i Alva Myrdals namn. Lena Sommestad:

– Det roligaste är att träffa kvinnoförbundets medlemmar. Jag har varit i nästan alla distrikt. Varje gång får jag idéer med mig hem, och jag tror att jag med mina besök bidrar lite när det gäller att stärka förbundet. Vi hjälps åt för att partidistriktet och partiet centralt ska se oss som en resurs.

Lena Sommestad är sedan i höstas riksdagsledamot och har därmed fått ytterligare en möjlighet att påverka. Hon har positiva kommentarer om den nye partiordföranden Stefan Löfven och hans

engagemang för jämställdheten. Men hon är också kritisk mot delar av partiets politik. Framförallt vill hon se mer av nytänkande i den ekonomiska politiken.

– Jag är glad över att partiet nu driver en kraftfull politik när det gäller full sysselsättning. Inte minst är det roligt att partiledningen föreslår partikongressen att sätta ett särskilt mål för kvinnojobben. Skillnaden i sysselsättningsgrad mellan män och kvinnor ska bort.

Men om målet full sysselsättning ska kunna nås krävs ett annat slags ekonomisk politik, menar Lena.

– Utgångspunkten måste vara långsiktiga investeringar i välfärd, miljö och utbildning. Det är viktigt med ordning och reda i statens finanser, men långsiktigt starka statsfinansieringar kan inte skapas genom strama budgetregler. Långsiktigt stabila statsfinansieringar skapas genom ett väl fungerande samhälle med full sysselsättning och hög produktivitet.

Stramt budgetförslag

Höstens budgetförslag var stramare än regeringens. Det kändes som ett bakslag, menar Lena. Hon vill se en mer expansiv ekonomisk politik för att främja sysselsättning och investeringar.

– Den viktigaste jämställdhetspolitiken är den ekonomiska politiken. Vi har haft 20 år med massarbetslöshet, och hela den svenska samhällsmodellen bygger på att vi har full sysselsättning. Om inte kvinnor kan få jobb kan de inte försörja sig. Då fungerar inte den samhällsmodell som vi har haft sedan 1970-talet eftersom jobb är grunden för kvinnors oberoende. Om man inte har jobb, eller bara deltidsjobb, kan man inte få föräldrapenning ordentligt. Försämringen för kvinnorna börjar därmed redan när de är unga och fortsätter fram till de urusla pensionerna som kvinnor får.

Lena Sommestad hoppas på skarpa förslag från partiledningen inför partikon-

gressen, bland annat när det gäller den individuella föräldraförsäkringen. Hon vill se Stefan Löfven profilera sig ännu tydligare i jämställdhetsfrågorna. Med sin fackliga bakgrund borde han vara rätt person att föra en tuff jämställdhetspolitik:

– Han känner kvinnornas villkor på arbetsmarknaden. Han vet att en majoritet av socialdemokratins väljare är kvinnor. Nu måste vi sätta ner foten och visa hur vi ska gå vidare. Om man väljer en socialdemokratisk regering 2014 ska man som väljare veta vad det är som gäller. Blir det en lagstiftning om rätt till heltid? Den frågan var borta ur höstens budgetförslag. Blir det lagstadgad skyldighet för kommunerna när det gäller barnomsorg på obekvämt arbetstid? Om vi säger att vi har en arbetslinje med full sysselsättning måste vi ge föräldrar möjlighet till trygg barnomsorg. Det är grundläggande frågor där vi måste visa att vi verkligen kommer att göra skillnad när Socialdemokraterna kommer till makten.

– Allt det här kommer upp på partikongressen. Då kan vi S-kvinnor agera och partiet kan komma oss till mötes. Det vore väldigt bra om vi kunde enas och gå fram tillsammans.

Förbundsstyrelsen och Lena Sommestad har under hela senaste året deltagit i partiets arbete med att ta fram ett nytt partiprogram. I remissen, som pågick under december-/januari, sände S-kvinnor in ett ändringsförslag på elva sidor. Lena Sommestad höll i pennan och påpekade bland annat att en stor del av samhällets arbete utförs obetalt av kvinnor

i hemmen. Detta räknas nu inte som en del av ekonomin. Det är fel eftersom reproduktionen är lika viktig som produktionen. Först när den förändringen sker kan kvinnor och män ta samma ansvar för betalt arbete på jobbet och obetalt arbete hemma.

Lena Sommestad:

– Jag hoppas verkligen att vi har fått gehör för det. Det var de insikterna som en gång gjorde Socialdemokraterna till ett så bra parti för kvinnor. Det måste vara samhällets välstånd som är i centrum för politiken och vi måste hitta bästa vägen dit. ❀

Män lyssnar till män...

S-kvinnor har på partikongress efter partikongress vunnit segrar genom att i förväg lägga upp en strategi. Nu är det bland annat den individualiserade föräldraförsäkringen som står högt upp på listan över vad som behöver beslutas.

Under Inger Segelströms tid som ordförande var bostadsbristen akut och på partikongressen i Västerås vann hon debatten mot Göran Persson och fick inskrivet i partiprogrammet att bostaden ska vara en social rättighet.

På partikongressen 1997 tog S-kvinnor striden om kriminalisering av sexköp och debatten var väl förberedd. Enligt Margareta Winbergs memoarer »Lärlarinna i politikens hårda skola« gick det till så här:

Ingegerd Sahlström, ledamot av S-kvinnors förbundsstyrelse, ringde runt till alla kvinnodistrikt och mobiliserade: »Se till att få upp en gubbe som pratar för kriminalisering.«

Och till mångas häpnad fick man se Ilmar Reepalu från Malmö, Frank Andersson från Göteborg och en hel rad andra män gå upp och tala för S-kvinnors linje.

Laila Freivalds, som var partistyrelsens föredragande, höll emot, men männen vände kongressen. Försöksvotering räckte, och frågan var i hamn.

Riksdagens andrakamarsal. Prisutdelning. Priset är på 75 000 amerikanska dollar. Priset brukar delas ut på Olof Palmes födelsedag den 30 januari. Första priset delades ut 1987.

Inga-Lena Wallin, under många år en av Olof Palmes närmsta medarbetare, Lisbet Palme och Pierre Schori, ordförande i Palme-fonden.

Regimen i Saudiarabien nekade pristagaren Waleed Sami Abu al-Khair att resa till Sverige.

Hans fru Samar Badawi, också en eldsjäl i arbetet för mänskliga rättigheter, fick komma och ta emot priset i hans ställe. Här med tolken Amale Dawod.

Utdelning av 2012 års Palmepris

Den 25 januari tilldelades Radhia Nasraoui från Tunisien och Waleed Sami Abu al-Khair från Saudiarabien 2012 års Palmepris. Radhia Nasraoui har som advokat i över trettio år under hårt tryck försvarat mänskliga rättigheter i sitt hemland under devisen »Att inte använda våra röster gör oss till förtryckets medbrottslingar«. Hennes självupppoffrande kamp har särskilt inriktat sig mot tortyr och straffrihet. Nasraoui är medgrundare till Kommittén för kamp mot tortyr i Tunisien (ALITT) och medlem av Amnesty International i Tunisien.

Waleed Sami Abu al-Khair tilldelades Olof Palmepriset för en uthållig och rakryggad insats till försvar för mänskliga och medborgerliga rättigheter för såväl män som kvinnor i Saudiarabien. Tillsammans med likasinnade medborgare och kollegor har han verkat för att bidra till ett rättssäkert och modernt samhälle både i sitt eget land och i regionen som helhet. Han driver hemsidan »Monitor of Human Rights in Saudi Arabia« och använder Facebook för att publicera nyheter om mänskliga rättigheter.

Efter utdelningen i riksdagens andra kamarsal minglade politiker och pristagare. Morgonbris var där och fängade några av dem på bild.

Maj-Britt Theorin och Carin Palmcrantz, internationella förgrundskämpar. En av frågorna som förenar dem med Lena Sommestad är kravet på stopp för svensk vapenexport.

Pristagaren Radhia Nasraoui från Tunisien har i trettio år som advokat arbetat för mänskliga rättigheter och mot tortyr.

Nytt partiprogram framgång för S-kvinnor

Socialdemokraterna ska även i fortsättningen vara ett feministiskt parti, men nu finns det hopp om handling bakom orden. Partiets programkommission skriver i det nya förslaget till partiprogram att reproduktionen och produktionen har samma betydelse för välfärden och den ekonomiska utvecklingen. Det är en framgång för S-kvinnor.

TEXT: Lena Näslund

M

orgonbris har läst det sista förslaget till partiprogram, det som ska sändas till ombuden, men vi har också läst det förslag som gick ut på remiss i slutet av förra året. Det råder ingen tvekan om att S-kvinnor har bidragit till att den text som ska debatteras på partikongressen är radikallare än den första versionen. Morgonbris kan nu presentera delar av partiprogrammet plus några av de avsnitt där S-kvinnor har haft inflytande.

En viktig fråga för S-kvinnor gäller reproduktionen, och då menas inte själva barnafödandet. S-kvinnor kräver att re-

produktionens ekonomi ska värderas lika som produktionens, och programkommissionen har lyssnat och skriver:

»Produktionen förklarar dock inte allt i ett samhälle. Väsentlig är också den roll som reproduktionen spelar. Reproduktion i denna bemärkelse handlar om familjeliv, mat, vila och rekreation, men också allt det andra som är en förutsättning för att vi ska kunna bidra i arbetslivet: omsorg, utbildning, utveckling av vår sociala förmåga. Hur reproduktionen organiseras har lika stor betydelse för samhällets utveckling och människornas uppfattning av sig själva och världen som produktionsordningen.«

Det är en stor framgång för S-kvinnor. Jämställdheten har tidigare varit ett bihang till klassanalysen. Reproduktionens betydelse för samhällets utveckling är idémässigt nytt. Produktionsordningen har i mer än hundra år varit den dominerande frågan.

Därmed kopplar programkommissio-

nen på allvar ihop klass och kön. Investeringar i välfärden är investeringar i mänskliga resurser. De är lika viktiga för att modernisera samhället som infrastruktur och andra traditionella investeringsområden. Investeringar i välfärdsystemen bryter utanförskap och sociala skillnader.

Kombinera yrkesliv med familj

Programkommissionen markerar också att det ska gå att kombinera yrkesliv med familj. Barnomsorgen ska vara väl utbyggd. Föräldraförsäkringen ska ge båda föräldrarna möjlighet till ansvarsfullt föräldraskap. Dessvärre står det inget om att barnomsorgen ska fungera dygnet runt eller att föräldraförsäkringen ska vara individualiserad. Här får man räkna med tuffa tag på kongressen.

Det gäller även arbetstiderna, som har ett särskilt avsnitt. Deltiderna ska bort samtidigt som det både behövs fler arbetade timmar och kortare arbetsdag.

Det sistnämnda handlar då inte om sex timmars arbetsdag utan om »individuella lösningar«. S-kvinnor påpekar att det i praktiken blir en lösning för kvinnor inom sektorer där endast deltidstjänster erbjuds.

Hot mot miljön

Lite senare i programmet, under den samlande rubriken »Vår politik« står det att alla som idag arbetar deltid ska erbjudas heltidstjänster. Här finns också en öppning för en jämställd föräldraförsäkring:

»Det kräver ett arbetsliv som gör det möjligt att kombinera yrkesliv med familj, en väl utbyggd barnomsorg och en föräldraförsäkring som ger föräldrarna lika möjligheter till ett ansvarsfullt föräldraskap.«

När det gäller sextimarsdagen anser S-kvinnor att frågan bör hållas öppen för fortsatt diskussion. Ett av skälen är hotet mot miljön. Samhällsekonomin måste bli mer resurssnål. På lång sikt kan vi inte ta ut den ökade produktiviteten i ökad konsumtion. Det anser även programkommissionen. I kapitlet »Vad formar samhället?« står det: »Tillväxten, som vi känner den idag, bygger på användandet av ändliga resurser, något som inte är långsiktigt hållbart. Att ställa om till en hållbar tillväxt, som tar hänsyn även till kommande generationer, är en av samtidens mest tvingande uppgifter.«

I förslaget till partiprogram väjer programkommissionen inte för ord med värdeladdning. Ordet klass är ett sådant: »Klassklyftorna beskär människors frihet. De klassbundna orättvisorna fortplantar sig från de vuxnas liv in i barnens villkor på ett sätt som innebär hot om växande klyftor också i framtiden.«

För första gången någonsin finns också ordet könsmaktsordning med i parti-programmet, och den som är osäker på

vad det betyder kan ta till sig följande mening: »Denna ordning begränsar kvinnors livsval, men den kringskär också männens utvecklingsmöjligheter.«

Socialdemokratin vill se ett samhälle utan över- och underordning och bekämpar alla former av maktskillnader som minskar den enskildes frihet. Alla människor är lika mycket värda. Det kan inte förverkligas om vissa är underordnade andra. Programkommissionen skriver att det i Sverige finns rasistiska strukturer som begränsar människors liv. Ojämligheten mellan folkgrupper syns i boende-

»Reproduktion i denna bemärkelse handlar om familjeliv, mat, vila och rekreation, men också allt det andra som är en förutsättning för att vi ska kunna bidra i arbetslivet: omsorg, utbildning, utveckling av vår sociala förmåga.«

segregationen och vilka som har makt och inflytande, bland annat i politiska församlingar. Klasstrukturer tolkas ofta felaktigt som etnicitet, ett synsätt som Socialdemokraterna vill bekämpa. Partiet är ett antirasistiskt parti, som strävar efter jämlikhet oavsett hudfärg, etnisk eller kulturell tillhörighet samt religion.

Full sysselsättning

I förslaget poängteras arbetets värde. Det kan tyckas självklart, men rubriken fanns inte med i partiprogrammen 1990 och 2001. Nu används den klassiska formuleringen: »Socialdemokratin hävdar att arbetet är grunden för all välfärd och att människors vilja till arbete är samhällets viktigaste tillgång.« Målet är full sysselsättning. Drömmen om det goda arbetet finns kvar. Arbetet ska kunna förenas med ansvar för barn och familj. Löntagarna måste få ökat bestämmande över förhållandena på arbetsplatsen. Det

ska förverkligas bland annat med hjälp av starka fackföreningar.

Därtill kommer att demokratin går före marknaden. Det är medborgarna som ska bestämma fördelningen av uppgifter och ansvar mellan det gemensamma och det enskilda, mellan det offentliga och marknaden. Välfärden är generell och vinstintresset ska begränsas. Socialdemokraterna är ett antikapitalistiskt parti som strävar efter blandekonomi:

»När vinstintresset tar över kommer samhällseliga mål i andra hand. Det leder till exploatering av såväl människor som miljö. Marknadskrafterna förmår inte heller ta vara på samhällets produktiva tillgångar fullt ut. Vinstintresset skapar inte alltid arbeten. Arbetslösheten är ett problem även under perioder av stark tillväxt.«

Progressiva skatter

Frihet, jämlikhet och solidaritet har en särskild rubrik. Socialdemokratin ska ta ställning för den som har mindre

makt. Målet är att människor ska vara så fria att klass, kön och etnicitet inte påverkar chanserna till ett gott liv.

Slutligen, några korta viktiga punkter: Skatterna ska vara progressiva och tas ut efter bärkraft.

Socialdemokraterna ska satsa på alternativ energi som ska ersätta både de fossila bränslena och kärnkraften. Omställningen ska ske så att den inte leder till arbetslöshet och sociala spänningar – en viktig formulering hämtad direkt ur S-kvinnors remissförslag.

Sverige ska vara alliansfritt och inte gå med i NATO. Sverige ska fortsätta att spela en aktiv roll som medlare, brobyggare och samtalspartner vid internationella konflikter. I kampen mot massförstörelsevapen ska Sverige återta en ledande roll i det internationella arbetet för avspänning, nedrusning och icke-spridning.

Statschefen ska utses i demokratisk ordning och monarkin avskaffas. ❀

Den livsviktiga mammografin – en klassfråga

80 procent av kvinnorna som drabbas av bröstcancer överlever. Mammografin är den överlägset viktigaste förklaringen. Sjukdomen upptäcks i tid och motåtgärder kan sättas in.

Men många kvinnor avstår från den livsviktiga undersökningen. De har inte råd. De kan inte gå från jobbet. Eller de bor helt enkelt på fel plats. Mammografin har blivit en klassfråga.

TEXT: Lena Näslund FOTO: Folio bildbyrå

I slutet av förra året redovisade Cancerfonden en undersökning som visade att kvinnor i fattiga bostadsområden låter sig undersökas i långt mindre utsträckning än kvinnor i välbärgade områden. I en debattartikel i Göteborgs-Posten skrev generalsekreteraren i Cancerfonden Stefan Bergh:

– Mammografiscreening räddar liv, men deltagandet har blivit en klassfråga. Vi kräver nu att alla kvinnor får samma chans att upptäcka bröstcancer i tid och att överleva. Den orättvisa vården i Sverige framträder tydligt i undersökningen. Uppgifter från mammografienheter i Storstockholm, Göteborgsområdet och

Skåne har analyserats och sambandet är mycket tydligt i alla de tre regionerna.

Utnyttjade möjligheten

I Göteborgsområdet visade undersökningen att bara 44 procent av kvinnorna i Bergsjön utnyttjade möjligheten medan 94 procent i Sävedalen. I Gunnared, Kortedala och Angered, där andelen utlandsfödda och låginkomsttagare är hög, kommer färre än 60 procent till screeningen. Flera områden i Kungälv, där många har välbetalda jobb och få har utländsk bakgrund, har däremot ett deltagande på nästan 90 procent.

I Skåne skiljer sig deltagandet från 57 procent i Västra Skrävlinge (bland annat stadsdelen Rosengård) till 85,7 i

Dagstorp i Kävlinge kommun.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har satt som mål att 80 procent av alla som kallas ska delta i mammografiscreening. Landstingen har som ansvar att arbeta för att nå detta mål. Sveriges sex Regionala Cancer Centrum (RCC) har i uppgift att stödja landsting och regioner i arbetet med att utveckla existerande screeningverksamheter till att omfatta så många individer som möjligt. De har också till uppgift att skapa en så jämlik cancervård som möjligt, där även tidig upptäckt av cancer ingår.

Ingen avgift

Under förra året tog landstinget i Stockholm bort avgiften. I resten av landet

»VI
KRÄVER
NU ATT
ALLA
KVINNOR
FÅR
SAMMA
CHANS
ATT
UPPTÄCKA
BRÖST-
CANCER
I TID
OCH ATT
ÖVER-
LEVA.«

kvarstår avgiften. I Skåne kostar det till exempel 120 kronor och i Göteborgsområdet 100 kronor.

Byggas ut

S-kvinnor i Skåne kräver i sitt program »Endast för kvinnor« från 2010 att mammografin ska byggas ut inom den offentliga vården. Mammografi och cellprov ska utan kostnad erbjudas kvinnor. Risk för benskörhet ska kontrolleras i samband med mammografin. Alla män över 40 år bör erbjudas PSA-test.

Cancerfonden uppmanar nu landets alla regioner och landsting att snarast presentera en plan för att ge kvinnor i alla samhällsgrupper samma möjlighet att upptäcka bröstcancer i tid. Angelägna åtgärder är:

- Avskaffa avgiften för mammografin.
- Inbjudan ska ha en förbokad tid.
- Det ska vara enkelt att boka om.
- Erbjud tider utanför kontorstid.
- Inför påminnelser.
- Förbättra informationen till kvinnor med annat modersmål än svenska. ❁

Nivin Yosef skriver här om den patriarkala världsordningen som styr kvinnors liv, som leder till våldtäkter i Indien och till att hennes väninnor inte vågar gå ut ensamma på kvällen. Och hon uppmanar oss att kämpa. Inte bara på åttonde mars utan alla dagar på året.

Våra liv är inte våra egna

Det finns en särskild ordning i världen. « Det var en återkommande och rättfärdigande mening i en film jag nyligen såg, »Cloud Atlas«. Filmen

är baserad på en bästsäljande novell av den brittiska författaren David Mitchell. Budskapet är inte nytt; det finns olika världsordningar, som den enskilda individen genom sina handlingar kan omkullkasta. Inte sällan genom ett komplicerat nät av rörelse som sätts i rullning när hon agerar.

Vi ser inte alltid resultatet av våra handlingar men de ekar i evigheten, för att citera en annan film. Men filmens och musikens kraft får sådana självklarheter att explodera i ett fyrverkeri av inspiration.

Den enskilda individen kan spela roll. Bör spela roll. Men det krävs mod. Och med hjälp av den i filmen återkommande insikten »våra liv är inte våra egna« utan är ett resultat av andras handlingar uppstår dels en ödmjukhet och dels ett ansvar. Det gör oss små, och stora, samtidigt. Och det extra tilltalande med denna hollywoodfilm är att dessa individuella handlingar genomfördes organiserat, med en liten fingervisning om att inte glömma den lilla människan. Tummen upp!

Nivin Yosef

Är statsvetare, ledamot av S-kvinnors förbundsstyrelse och biståndshandläggare.

Många handlingar och livsöden snurrar i mitt huvud efter filmen. Det som jag hoppas, och tror, har startat en viktig rörelse är den 23-åriga indiska studenten som gruppvåldtagits och misshandlats till döds av fem män. Tragiskt nog är det inte helt ovanligt att det inträffar. Men just denna händelse har väckt folkets vrede. Var det för att hon var student och inte en fattig bonde? Var det för att det skedde på en offentlig plats (på bussen) och inte i hemmet? Var det för att hon dog?

Ibland krävs en mix av symboliska faktorer för att etablissemang ska reagera: medelklass = det skulle kunna vara jag, på offentlig plats = politiker måste agera (åh nej, kvinnors förnedrande behandling i hemmet återspeglas visst på våra gator), fem män = kan ej förklaras med en favorit i repris: »en galen mans handling«. Tragiskt nog är det inte hennes handlingar som startat något, utan det är de fem monstren till mäns handlingar. Och hennes martyrskap. Men så kan det vara. En *torterad Jesus* på korset har *trots allt* blivit vår största religion och början på en ny ordning i världen. Devisen »våra liv är inte våra egna« gäller i hög grad även de fem männen. De är resultatet av ett system baserat på kvinnoförakt som

FOTO: PALMECENTRET

»En torterad Jesus på korset har trots allt blivit vår största religion och början på en ny ordning i världen.«

här manifesteras i all sin vidriga prakt.

I »Cloud Atlas« varierar maktcentra och världsordningar, genom enskilda individers handlingar. Men en ordning i världen, som inte får utrymme i filmen, och som varit oförändrad genom århundraden är den patriarkala världsordningen. Den självklara och därför osynliga ordningen i världen. Den osynliga ordning som våldtar, misshandlar och för krig. Som skapar rädsla och osäkerhet hos alla mina väninnor så att de inte självklart kan gå ensamma en sen kväll. Som har gjort att jag på en hand kan räkna antal väninnor som *inte* har blivit antastade, förnedrade eller än värre. Den ordning som gör att jag ens behöver skriva det här 2013.

Inte särskilt osynlig tycker jag. Låt oss beskriva och synliggöra den starkaste ordningen i världen på kvinnodagen och på alla de andra 364 dagarna. För våra upplevelser och handlingar är inte bara våra egna. ❀

Ruth Gustafson

1881-1960. Redaktör för Morgonbris 1908-1910 och 1919-1921. Kvinnorättsaktivist och riksdagsledamot för Socialdemokraterna. Hon satt i Stockholms stadsfullmäktige åren 1919-1938 och var ledamot av riksdagens andra kammare från 1933, invald i Stockholms stads valkrets.

FOTO: ARBETARBEDELSENS ARKIV

	SUMMERING	OXAR	BESJÖNGS AV OWE THÖRNQVIST		SILDUK	EU-LAND	INGALUNDA	
					JÄTTE		KENZABURO	
	DYRGRIP							
	FEBRUARITÖS						RIKTNING	
	HYTTA				MUHAMMAD			PÅRLA
					CHIFFER			
	SVANHOPP							
HÅR MINDES TAUBE EN STUND		STRÅ	ANDLIGA MÖTEN	RING		ARMOD		HÅR FINNS DET STORA ALVARET
						FÅGEL		
FLICKOR				HÅSTFODER	TRÄD		LYKKE	
							TON	
VÅTE		GRIPA		JULIPOJKE				
				YTTRADE				
RAKA	KÖR	HEMSTÄLLAN						
		MEDELÄNDE						
				DÖLJA	JOULE	TYNGD	VERKTYG	TORFTIGT
MENA				STYCKE				HIMLAKROPP
GULDMYNT				LUNTA	DVALA			
					PLUGG			
BISTRO	SOLGUD		TVÅTT			TACKA		
			DRYGT TRE			OFTA MED SÅ		
			KINDSKÄGG					
REFORMIVER								

Vinnare av förra numrets korsord:

Britt Eriksson, Gällivare.

KORSORDSKONSTRUKTÖR: MARIJA KOIVISTO

Skicka in din lösning senast den 20 mars 2013 till: S-kvinnor, Box 70458, 107 26 Stockholm. Märk kuvertet med »Kvinnokrysset«. Den först öppnade rätta lösningen vinner ett vackert halsband designat av Helena Berggren.

Kvinnor drabbas hårdare av politiska skandaler

Tidningens bild av verkligheten behöver inte nödvändigtvis ha något samband med den verkliga verkligheten.

Det gamla talesättet fladdrar hela tiden förbi när man bläddrar i Tobias Bromanders 300 sidor tjocka doktorsavhandling »Politiska skandaler! Behandlas kvinnor och män olika i massmedia?«

Men som i så många andra undersökningar om mediedrev saknas ett i sammanhanget mycket viktigt ord: Löpse-deln. Hur kan man förstå ett drev och de inblandade personernas reaktioner utan att komma in på de stora anklagande bokstäverna som tapetseras upp inte bara i närområdet utan också på tavlor runt om i hela landet?

Tobias Bromander, som är verksam vid Linnéuniversitetet i Växjö, har analyserat 92 »skandaler« under tiden 1997–2010. Materialet bygger på läsning av 4 345 artiklar i Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet, Expressen och Aftonbladet.

Några av resultaten: Avgångskraven kommer oftare och »skandalen« blir mer utdragen om huvudpersonen är kvinna.

Att kvinnor, som utsätts för mediegranskning, behandlas sämre än män kan annars tyckas vara en självklarhet. Åtminstone för oss som minns Toblerone-affären. Och för oss som kommer ihåg den borgerliga regeringsbildningen 2006. Fyra av Reinfeldts nya ministrar ertap-

pades med att, på grund av ideologiska skäl, ha struntat i att betala TV-licensen. Två var kvinnor, Maria Borelius och Cecilia Stegö Chilò, och två var män, Anders Borg och Tobias Billström. Kvinnorna tvingades att avgå, männen fick sitta kvar. Och gör så än i dag.

Bromander konstaterar att medierna är mera förlåtande när en man är huvudpersonen i en »skandal«. Kanske det beror på att kvinnor allmänt tillskrivs en högre moral.

Av studiens fem största »skandaler« har fyra en kvinna som måltavla. Bromander skriver:

– Om bilden av mediernas dagordningsmakt tilläts att förenklas något är kvinnornas skandaler få, men stora, medan männens skandaler är många, men små.

Det är antalet artiklar i de stora tidningarna i Stockholm som avgör om »skandalen« är stor, mellanstor eller liten.

En liten skandal inträffade 2004 när

den barnpassande riksdagsledamoten Per Bill (M), efter »vinprovning« på båtök, stoppades av vakt när han vinglade fram med sin barnvagn på Stadsgårdskajens kant. Vakten ansåg att barnet utsattes för livsfara och gjorde ett omhändertagande. Handgemäng uppstod. Efter ett par dagars skrivelser var uppståndelsen över.

Per Bill, vice ordförande i Konstitutionsutskottet, tog time out och friades från misstankarna om våld mot tjänsteman i en rättegång långt senare. Vad som hänt om Per i stället hetat Pernilla och varit SSU-ordförande får vi naturligtvis aldrig veta.

I de tio mest medieintensiva händelserna, som inträffade under perioden, har sex män och fyra kvinnor huvudrollen. Konsekvenserna för de medverkande var olika. Av kvinnorna tvingades tre att avgå från sina uppdrag. Däremot kunde alla sex männen behålla sina positioner.

– När det gäller skandaler är det i alla

»Politiska skandaler!

av Tobias Bromander,
Linnaeus University Press

fall ingen nackdel att vara man, skriver Bromander.

I kvinnornas »skandaler« förekommer oftare krav på avgång och avsked. Tonen mot kvinnor är negativare. Kvinnorna ifrågasätts i en utsträckning som inte alltid gäller männen.

Kvinnornas »skandaler« blir också större. Det skrivs nästan dubbelt så många artiklar när en kvinna är inblandad. Ett kvinnligt villebråd har ett större försäljningsvärde i nyhetsjakten.

Hur kan det bli så här? En av Tobias Bromanders förklaringar är av historisk art. Kvinnor i politiken är verk samma i en struktur som under en lång tid formats av män för män. Mannen är normen och konsekvensen av detta är att de kvinnor som bryter mot normen löper stor risk att bli uthängda på löpsedel.

FOTO: ELLINOR COLLIN

Lena Näslund,
redaktör för
Morgonbris

Just att bli uthängd på löpsedel i skandalsammanhang måste vara alla politikernas värsta mardröm. En skandal som inte kommer på löpet är ingen skandal.

Ändå är löpsedeln ett sorgligt försummat område. Till och med när forskningen gäller mediedrev lyser löpsedeln med sin frånvaro. Vad beror det på? Tror man att löpsedeln är något som marknadsavdelningen sysslar med, bara är reklam... ?

Så är det inte. Löpsedeln skapas av tidningens journalister, precis som ledarsidan och kulturbilagan. Utspelet på löpsedeln är inte hafsigt ihoptotade. Bakom kompositionen av ett slagkraftigt löp finns utöver själva nyhetsvärderingen både politiska och kommersiella överväganden. Därför borde löpsedeln tas på allvar, även av forskningen. ❀

Löpsedeln och dess betydelse

Alla dagstidningar i Sverige gör varje dag minst en löpsedel. I de flesta länder runt om i världen är dock löpsedeln ett okänt fenomen. Idén föddes i London i slutet på 1800-talet och kom till Sverige med grafiska gesäller.

Är löpsedeln reklam eller journalistik? Den frågan är i Sverige avgjord i Högsta domstolen. Det skedde på 70-talet då Konsumentombudsmannen lyckades få en löpsedel fälld i Marknadsdomstolen. Men domen överklagades och upphävdes av HD som sa: »En löpsedel ska ses som ett led i tidningens nyhetsförmedling.«

Den som är missnöjd med en löpsedel hänvisas till Pressens Opinionsnämnd eller till en process inför en tryckfrihetsjury.

En av få som har lyckats vinna en rättegång är Gudrun Schyman som fick en Expressen-löpsedel fälld i Svea Hovrätt.

»Tystnadens Europa«

Av Helle Larssen,
Celanders förlag

Om korruption inom EU Pengar och förmåner tystar tjänstemännen?

Häxjakt på whistleblowers

En dag i maj 2003 var min första arbetsdag som talesperson för Margot Wallström i EU-kommissionen i Bryssel. Samma dag briserade nyheten om fusk inom Eurostat. Tjänstemän på EUs statistikbyrå anklagades för att ha fört över miljoner euro till hemliga bankkonton.

Det var inte den enda korruptionshärvan som nystades upp under mina sju år som talesperson. Jag fick bevittna många uppnystade korruptionshärvor och fick ofta besvara frågor från media om fusk och korruption. Inte minst frågor om hur tjänstemän som agerade whistleblowers behandlades av EU-kommissionen.

I »Tystnadens Europa« beskriver journalisten Helle Larssen, tidigare webbredaktör i Europaparlamentet, hur EU-kommissionen bedriver häxjakt på tjänstemän som slår larm om fusk och bedrägerier inom institutionen. Både som journalist i Bryssel, och som talesperson i EU-kommissionen, har jag på nära håll bevittnat hur namnkunniga whistleblowers (det finns tyvärr ingen bra svensk översättning på detta engelska ord) blivit behandlade av institutionen. Det gäller EU-tjänstemännen och revisorn Paul van Buitenen, som efter att ha offentliggjort uppgifter om eko-

nomiska oegentligheter, fick EU-kommissionen på fall 1999. Det gäller också Marta Andreasen, chefsrevisor, som när hon kritiserade EU-kommissionen för bristande finansiell kontroll och vägrade att skriva under kommissionens bokslut 2001, anklagades för bristande lojalitet. Båda blev avstängda från sina tjänster och sa till slut upp sig.

Det finns åtskilligt fler visslare i EU-institutionerna som har blivit illa behandlade, ja till och med trakasserade och omplacerade eller tvingats säga upp sig, för att de följt kommissionens regelverk och anmält sina misstankar om fusk och bedrägerier. Men det finns också visslare som visslar internt och som aldrig kommer till allmänhetens kännedom.

Resultatet av häxjakten på whistleblowers är att allt färre vågar slå larm om oegentligheter inom kommissionen, enligt Helle Larssen. Hon förklarar denna negativa

utveckling med att EU-tjänstemän är så välavlönade och så ekonomiskt beroende av EU-kommissionen att de väljer att blunda för eventuella oegentligheter som försiggår inför deras ögon. Den beskrivningen stämmer säkert in på många EU-tjänstemän. Det är väl känt att många missnöjda EU-tjänstemän står ut med mycket för att få stanna kvar i sin gyllene bur. Men den förklaringen är alltför enkel. En välutbildad tjänsteman med erfarenhet från EU-administrationen har säkert inga problem med att hitta ett lika, om inte mer, välavlönat arbete i sitt hemland.

Helle Larssen skildrar skickligt den stämning av rädsla för att bli anklagad för illojalitet som råder bland många EU-tjänstemän som har eller vill slå larm om oegentligheter. Jag saknar dock en djupare analys om varför tystnaden breder ut sig och vad som ska till för att få rädda tjänstemän att bryta tystnaden. Kan det vara så att de styrande inom EU-kommissionen är så rädda för medlemsländernas kritik att de väljer att skrämra tjänstemän till tystnad? ❀

FOTO: JOSEF JANY

Ewa Hedlund, journalist med lång erfarenhet från arbete i EU.

Abortfrågan:

Politiska partier tar inte strid av rädsla för att förlora väljare

Den politiska gränsen mellan för och emot fri abort tycks gå mellan vänster och höger.

Samtidigt är de radikala partierna i de hårdaste länderna, Polen, Malta och Irland, ganska fega. Av rädsla för väljarnas dom håller de tyst.

Debatten om kvinnans rätt att bestämma över sin egen kropp är obefintlig, och om den drivs är det kvinnoorganisationer som tar striden.

Anna Dahlqvist, frilansande journalist, har skrivit boken »I det tysta. Resor på Europas abortmarknad«. Hon skildrar läget i EU och Europarådet när det gäller abortfrågan och debatten om var den ska hanteras, men tyngdpunkten i boken ligger på konsekvenserna av abortförbudet i Polen, Malta och Irland. Det är de tre europeiska länder som just nu inte tillåter abort. Redovisningen av lagstiftning och kvinnoöden är omfattande – och otäck. Dubbelmoralen slår en med häpnad. På Irland kan abort ge livstids fängelse. Samtidigt ger lagen gravida kvinnor rätt till abortresor utomlands. Liverpool är främsta resmålet. Där genomförs tusentals irländska aborter varje år.

Anna Dahlqvist har lyssnat på båda sidor när hon tagit fram fakta. Hon har skapat ett uppslagsverk som kan användas i abortdebatten, en debatt som är brännande i Europa. I det ultrakonservativa Ungern, men även i Spanien och Portugal, är hårdare lagstiftning – och tolkning av lagarna – på väg.

I slutet av 60-talet åkte svenska kvinnor till Polen för att få abort. De enda po-

litiska organisationer som då var för friare abortlagstiftning var socialdemokratiska studentförbundet och folkpartiets ungdomsförbund. Resorna fick stor uppmärksamhet. Ett par tusen svenska kvinnor fick hjälp i Polen. Debatten tvingade fram en förändring, men lagen kom först 1975. Då fick Sverige fri abort till vecka 18.

Nu reser de polska kvinnorna utomlands för abort. Smygandet och skammen gör att den som har råd föredrar en neutral klinik i annat land. I Polen kostar en illegal abort 4–5 000 kronor – en förmögenhet för arbetslösa, studenter och låginkomsttagare. Enligt boken tjänar polska läkare runt 600 miljoner kronor skattefritt per år på illegala aborter. Läkarna är brottslingar enligt polsk lag, men det är sällan någon ställs till svars. Kvinnorna, som gör abort, begår inget brott, men omgivningens förakt kan vara outhärdligt.

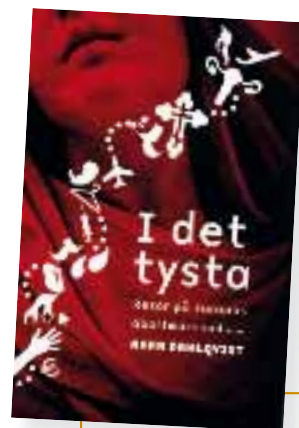
Lena Dahlqvist konstaterar att i Malta, Irland och Polen har kyrkan sedan århundraden ett starkt grepp om befolkningen. Under de sista decennierna innan östblocket rasade hade polska fackföreningen Solida-

ritet starkt stöd av påven. Katolska kyrkan stöttade dissidenterna med pengar. När Solidaritet vann valet 1989 krävde kyrkan »återbetalning«. Redan 1990 tog Solidaritet beslut om juridiskt skydd för de ofödda barnen. Kvinnoförbundet protesterade, men tvingades till upplösning. Kvinnorna ansågs splittra partiet.

Kritiken mot den förda politiken kommer främst från människorättsorganisationer och FN, men avfärdas som angrepp på Polens självständighet.

Kvinnokliniker i bland annat Slovakien, England, Nederländerna och Tyskland är öppna för utländska kvinnor som söker abort. Ingen vet hur många gravida kvinnor som reser över gränserna för abort, men överallt betraktas de som »en kassako«.

FNs kvinnokonferens i Peking 1995 beslutade att kvinnans rätt till sin egen kropp ingår i de mänskliga rättigheterna, men det har inte lett till någon lättnad för kvinnorna. Anna Dahlqvist konstaterar att i de länder där man sedan 1970-talet har fri abort var det i första hand folkhälsan som drev fram besluten. Kvinnor och barn tog skada av de illegala aborterna. Först långt senare såg man den fria aborten som en del av kvinnans rätt att bestämma över sin egen kropp. ❀

»I det tysta«

Av Anna Dahlqvist,
Bokförlaget Atlas

FOTO: ELLINOR COLLIN

Lena Näslund,
redaktör för
Morgonbris

Fezeka Mantakana ser fram emot samarbetet med S-kvinnor. Hon hoppas att organisationen ska stärkas och att lokala stödgrupper ska komma igång.

Sydafrika: Våldtäkterna en del av vardagen

S-kvinnor startar i år ett samarbete med Palmecentret för att minska våldet mot kvinnor och barn i Östra Kap-provinsen i Sydafrika. Mikael Leyi, som är Palmecentrets utsände i området, berättar här om den verklighet som människorna lever under.

TEXT OCH FOTO: Mikael Leyi

Den lilla staden Peddie ligger inbäddad i mjuka, gröna kullar, precis vid motorvägen N2 i Östra Kap. Bönder försöker sälja sina varor vid vägsidan. Dammet yr när bilarna åker förbi. Den lilla staden framstår som sömnig, nästan stillastående, fredlig och sorglös. Det är svårt

att tro på berättelserna om våldet. Det våld som framförallt drabbar kvinnor och barn.

Det finns egentligen inget speciellt med just Peddie. Staden är inte extra våldsamt. Det sker inte flest våldtäkter här och inte flest övergrepp eller mord.

Peddie utmärker sig därför att det på så många sätt inte är speciellt i Östra Kap, den provins som tillsammans med KwaZulu-Natal har Sydafrikas högsta andel genusbaserat våld. Övergripp, våldtäkt, gruppvåldtäkt, incest, misshandel, förnedring, utstötning, förnekelse, straffrihet, ungdomsgravitet, hiv och aids. Allt finns här och sker ofta.

Medical Research Council genomförde 2009 en studie i tre distrikt i Östra Kap och KwaZulu-Natal. Man intervjuade 1 738 män i åldrarna 18–49 år från landsbygden och städerna om deras erfarenheter av sexuellt våld och våld. 27,6 procent hade våldtagit en kvinna eller flicka, och 42,4 procent hade någon gång varit våldsam mot en partner. Statistiken är skrämmande, men orden och siffrorna blir levande först i mötet med människorna. Deras historier är plågsamma att lyssna till.

Klädda i svart

Oktober 2012. Det är en varm dag. Det lilla demonstrationståget rör sig sakta upp för Peddies huvudgata. Femtio personer, framförallt kvinnor, men även tio yngre män, går i tåget klädda i svart. Demonstrationen börjar med en klagande sång på Xhosa från slaveriets, rashatets tid, Vad har vi gjort? Är det för att vi är kvinnor? PWSC har kallat till demonstration som en del av sitt arbete med opinionsbildning i Peddie och dess kringliggande byar – ett arbete som stöds av Palmecentret och som S-kvinnor inlett samarbete med under 2013.

Den gemensamma parollen för demonstrationen är »Nu får det vara nog!«. Den konkreta anledningen är att ytterligare en våldtäktsman nyligen beviljats obehövad permission under vilken han hann våldta fyra kvinnor. Den sista av dessa, en kvinna i sjuttioårsåldern, skadades så svårt att hon senare avled av sina skador. Polisen misslyckades med

att ingripa trots påtryckningar från det lilla samhälle som förövaren kom ifrån. Han släpptes istället fri och återfördes till sin hemby.

– För polisen har jag blivit en sån som bara bråkar, säger Fezeka Mantakana, organisationens ordförande och den som leder demonstrationen.

Nekades demonstrationstillstånd

Ursprungligen skulle demonstrationståget ha gått till den lokala domstolen, men i sista stund nekades PWSC demonstrationstillstånd. Istället hålls ett protestmöte i en liten kyrka. Demonstrationståget och sången fortsätter inne i kyrkan innan deltagarna sätter sig tillrätta i bänkarna. Ett antal talare har förberett sig och behovet av att bryta tystnaden, lyssna och stötta, organisera sig och återupprätta den samhällsväv som har gått i bitar, går som en röd tråd denna varma eftermiddag i den kvalmiga kyrkan.

Mötet avslutas med att mötesdeltagarna delar med sig av sina erfarenheter. Positiva röster om hur mycket det betytt när man organiserat sig i stödgrupper blandas med vittnesmål från övergrepp, kollektiv tystnad och straffrihet. Hur en dotter tvingats fortsätta leva tillsammans med den morbror som varje dag våldtar henne eftersom familjen är beroende av hans socialbidrag. Mamman förnekar sin dotter och säger att hon ljuger. När morbrodern döms, kastar mamman ut sin dotter.

– Vi vet vilka förövarna är men vill inte, vågar inte anmäla. Om du ser något, hör något, så anmäl! Uppmanar Fezeka avslutningsvis mötet.

Frågan om varför nivåerna av våld, sexuellt och

genusbaserat, är så höga just i dessa provinser hänger tung och obesvarad i luften. De flesta söker svaret i historien. Peddie och dess kringliggande byar ligger i det forna Transkei. Det av apartheidregimen skapade Bantustaterna. Apartheid byggdes på våldets logik och berövade generationer av män och kvinnor deras värdighet och personliga integritet. Deras kroppar var inte deras egna och inget värda. Lesley Ann Foster, leder organisationen Masimanyane och intervjuades 2006 av Amnesty Press under ett besök i Sverige och hennes svar ger återklang till detta perspektiv.

– Vi kommer från en extremt förtryckande och våldsam regim, säger hon. Våldet blev inlemmat i alla människors liv. Det blev ett sätt att leva. Det institutionaliserade våldet under apartheidtiden drabbade främst svarta män. Och folk som är förtryckta tittar bakom sig för att se vem de i sin tur kan förtrycka. Och där stod kvinnorna.

Mötesdeltagarna rör sig sakta ut ur kyrkan och de som gemensamt tagit bussen från närliggande byar går tillsammans tillbaka till PWSCs kontor i utkanten av staden. På frågan om vad man ser fram emot mest i samarbetet

med S-kvinnor tar Fezeka Mantakana upp två saker. Man vill ha stöd och hjälp med organiseringen av lokala stödgrupper och man värdesätter det politiska stödet i diskussionerna och påverkansarbetet med kommunen. Fezeka lyser upp och ler stort som hon ofta gör.

– Vi ser fram emot samarbetet med S-kvinnor i Sverige, det är verkligen stort för oss! Tänk att vi skulle komma såhär långt, säger hon fundersamt och upprymt på samma gång. 🌸

Fakta

Projektmålet för samarbetet:

Ökat engagemang och organisering i relation till hiv och aids samt mänskliga rättigheter i Peddie.

Årsbudget:

200 000 svenska kronor.
2013 bidrar S-kvinnor med egeninsatsen om 20 000 svenska kronor.

Gör världen mer rättvis

Kvinnor runt om i världen kämpar mot förtryck. De behöver vår solidaritet. Vi stödjer projekt som arbetar mot kvinnovåld i Sydafrika, för att stärka Palestinska kvinnors möjlighet att styra sitt eget liv, för att stå upp för kvinnors rättigheter.

Olof Palmes Internationella Center är arbetarrörelsens gemensamma organisation för internationell solidaritet. Vi bedriver cirka 250 projekt för mänskliga rättigheter, demokrati och fred i Olof Palmes anda.

Vi behöver stöd från S-kvinnors medlemmar för att genomföra vårt solidaritetsarbete. Er kunskap om kvinnors organisering och metoder för påverkan är viktig i arbetet med våra samarbetspartners. Makthandboken – som S-kvinnor tagit fram och som finns översatt på flera språk – används i många av våra jämställdhetsprojekt.

Som organisation på lokal- eller distriktsnivå kan S-kvinnor hjälpa till genom att bli

fadder för ett projekt som Palmecentret driver. Det innebär att ni bidrar ekonomiskt och är ambassadörer för projektet, medan Palmecentret ansvarar för projekthanteringen.

Palmecentret har ett avtal med Sida som gör att mindre bidrag kan bli mycket verksamt. Om ni finansierar 10 procent av ett projekt bidrar Sida med 90 procent.

De organisationer som är faddrar får fortlöpande information om projektets utveckling. Vill ni göra mera kan ni starta en studiecirkel om samarbetslandet, anordna möten och seminarier eller besöka projektet. Om samarbetet går bra kanske ni längre fram vill driva ett eget projekt genom Palmecentret.

Vi hoppas att ni vill engagera er som faddrar och ser fram emot att få samarbeta med S-kvinnor runt om i landet.

Kontakta Jonatan Karreskog, tel 08-677 57 67
jonatan.karreskog@palmecenter.se

Bli månadsgivare

Vill du som privatperson vara med och bidra?
Fyll i talongen eller gå in på
www.palmecenter.se

**PALMECENTRETS
SOLIDARITETSFOND**
PG 570-2

Klipp av, lägg i ett kuvert, skriv "Frisvar" istället för att frankera. Adressera till Olof Palmes Internationella Center, Kundnummer 20079462, 110 01 STOCKHOLM

1. Namn _____

2. Gatuadress _____

3. Postadress _____

4. E-post _____

5. Telefonnummer _____

6. Personnummer _____

7. Bank _____

8. Clearingnummer och kontonummer _____

9. Ort och datum _____

10. Namnteckning _____

**Jag vill
bidra med:**

500 Kr

300 Kr

100 Kr

.....kr

Jag har tagit del av villkoren för autogiro och är införstådd med dessa. Mitt medgivande gäller tills vidare och upphör när jag skriftligen återkallar detta hos Palmecentret eller min bank. Beloppet dras från mitt konto den sista bankdagen varje månad eller närmast följande bankdag.

Medgivande till betalning via Autogiro

Jag, nedan benämnd betalaren, medger att uttag får göras från mitt angivna bankkonto på begäran av angiven betalningsmottagare för betalning via Autogiro. Kontoförande bank är inte skyldig att prova behörigheten av eller meddelabetalaren i förväg om begärda uttag. Uttag belastas betalarens konto enligt kontoförande banks regler. Meddelande om uttag får betalaren från kontoförande bank. Medgivandet kan på betalarens begäran överflyttas till annat konto i kontoförande bank eller till konto i annan bank.

Godkännande av databehandling av personuppgifter

Betalaren godkänner att betalningsmottagaren har rätt att registrera betalarens lämnade personuppgifter i ett databasregister. Betalningsmottagaren har endast rätt att registrera uppgifter om Betalaren som rör insamling till Palmecentrets Solidaritetsfond. Betalaren har i enlighet med Personuppgiftslagen PuL rätt att skriftligen en gång per kalenderår ansöka om utdrag på registrerade uppgifter. Betalaren kan när som helst göra rättelse av personuppgifterna genom att kontakta betalningsmottagaren.

Täckning måste finnas på kontot

Betalaren ska se till att tillräckligt stort belopp finns på kontot för betalning på förfallodagen. Om kontobehållningen inte räcker för betalning på förfallodagen får betalningsmottagaren göra ytterligare uttagsförsök under de kommande bankdagarna. Med bankdag avses inte lördag, söndag, annan allmän helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton. Betalaren kan på begäran få information från betalningsmottagare om antalet uttagsförsök.

Stopp av uttag

Betalaren kan stoppa ett enskilt uttag genom att kontakta banken senast bankdagen före förfallodagen.

Medgivandets giltighetstid, återkallelse

Medgivandet gäller tills vidare. Betalaren kan när som helst återkalla sitt medgivande. Detta gör betalaren genom att kontakta kontoförande bank och meddela om återkallelse senast bankdagen före förfallodagen eller betalningsmottagaren senast åtta bankdagar före förfallodagen.

Rätten att avsluta anslutningen till Autogiro

Kontoförande bank och betalningsmottagaren har rätt att avsluta anslutningen till Autogiro trettio dagar efter det att: kontoförande bank/betalningsmottagaren underrättat betalaren här om. Kontoförande bank och betalningsmottagaren har dock rätt att omedelbart avsluta betalarens anslutning till Autogiro om betalaren vid upprepade tillfällen inte har haft tillräcklig kontobehållning på förfallodagen eller om det konto som medgivandet avser avslutats.

Vid frågor kontakta:

Olof Palmes Internationella Center, Tel: 08-677 57 70 Fax: 08-677 57 71, E-post: info@palmecenter.se Du kan även stödja arbetarrörelsens internationella solidaritetsarbete genom en enskild gåva, hyllningsgåva, minnesgåva, testamente eller donation. Ge ditt bidrag på Pg 570-2.

- ❖ **Viktiga datum 2013** ❖ **S-kvinnor på partikongressen** ❖ **Nytt material**
- ❖ **Hyr Lisas hus** ❖ **Internationella Kvinnodagen** ❖ **Sydafrikanskt besök**
- ❖ **Ny klubb i Hofors** ❖ **Personal på förbundsexpeditionen**

Viktiga datum 2013

16 FEBRUARI

Träff i Stockholm för förbundsstyrelse, distriktsordförande och S-kvinnooombud till partikongressen.

8 MARS

Internationella Kvinnodagen firas i hela landet och stora delar av världen!

22-23 MARS

Utbildning av fredsambassadörer i Stockholm.

3-7 APRIL

Socialdemokratiska partikongressen på Svenska Mässan i Göteborg.

1 MAJ

Första Maj-tåg och tal runt om i landet!

25-26 MAJ

Andra utbildningstillfället för distriktens cirkelledare i kvinnofrid och barnfrid.

MAJ

Träff för internationellt ansvariga.

30 JUNI-7 JULI

Almedalsveckan i Visby på Gotland.

23-25 AUGUSTI

S-kvinnors förbundsmöte i riksdagen i Stockholm.

VECKA 31

Pridefestivalen i Stockholm.

19 OKTOBER

Träff för distriktsordförande, studieansvariga och förbundsstyrelse.

HÖSTEN 2013

Grundkurs S-kvinnor, utbildningstillfälle i Stockholm.

25 NOVEMBER

FNs internationella dag för avskaffande av våld mot kvinnor.

S-kvinnor på partikongressen

Den socialdemokratiska partikongressen hålls den 3-7 april 2013 på Svenska Mässan i Göteborg. Då samlas 350 ombud från hela landet, varav många är S-kvinnor, för att utveckla partiets politik inför valet 2014.

En av de stora frågorna på kongressen är antagandet av ett nytt partiprogram, men även viktiga frågor som vinster i välfärden och föräldraförsäkringens utformning ska diskuteras och beslutas om.

S-kvinnors förbund kommer att ha en monter på kongressen tillsammans med S-studenter och Socialdemokrater för tro och solidaritet. Hälsa gärna på oss där och håll även utkik efter S-kvinnors maktmingel!

Mer information om partikongressen och möjlighet att anmäla sig som åhörare finns på www.socialdemokraterna.se under »Vårt parti/Kongress 2013«.

Första Maj-paroller i nästa nummer

För den som redan börjat tänka på årets 1 Maj-firande kan vi meddela att Morgonbris nr 2, med förslag på paroller och frågor att driva, kommer den 26 april.

Vill ni beställa extra exemplar av tidningen kostar de som vanligt 6 kr/st samt porto. Maila din beställning till kajsa.jansson@s-kvinnor.se.

Glöm inte att rapportera ny styrelse

Våren står för dörren och med den även årsmöten för både klubbar och distrikt. Vi vill påminna alla om att efter årsmötet rapportera sin nya styrelse, så att medlemsregistret kan uppdateras. Klubbar meddelar ny styrelse till sin arbetarekommun. Distrikt meddelar ny styrelse till partidistrikt.

Nytt material

Två Power Point-presentationer, den ena om S-kvinnors organisation och politik, den andra om föräldraförsäkringen, finns att beställa från S-kvinnors förbund. Intresserade mailar kajsa.jansson@s-kvinnor.se och får presentationerna gratis.

Vidare har en broschyr om S-kvinnors internationella arbete tagits fram. Broschyren beställs från susanne.andersson@s-kvinnor.se och kan även laddas ner på www.s-kvinnor.se under »Studier & Idébank/S-kvinnors material«.

Mer material och give-aways kommer att tas fram under året och fram till valet 2014, så håll utkik på hemsidan.

8
mars!

Internationella Kvinnodagen 2013

På Internationella Kvinnodagen, den 8 mars, hålls som vanligt manifestationer och seminarier runt om i landet. Här är några aktiviteter som S-kvinnor anordnar.

➔ Kvällen den 7 mars ordnar *S-kvinnors förbund* ett seminarium temat »Vad kan skolpolitiken göra för jämställdheten«. Mer information finns på www.s-kvinnor.se.

➔ *S-kvinnor i Trollhättan* firar Internationella Kvinnodagen den 7 mars i ett samarrangemang med bland annat Folkets Hus och fackliga organisationer med tal av Margareta Winberg, sång och musik av Staffan Hellstrand och Helena Sundström.

➔ *Sveriges Kvinnolobby*s kampanj 15:51 – för lön hela dagen, där S-kvinnor är en av flera medverkande organisation, fortsätter i år.

Kampanjen är döpt efter klockslag var-efter kvinnor arbetar gratis i förhållande till män. Vilket blir årets klockslag?

Den 8 mars arrangeras en större satsning, med manifestationer och aktiviteter på många orter i landet. Läs mer på www.sverigeskvinnolobby.se

➔ *S-kvinnor i Värmland* har tillsammans med ABF Kristinehamn en föreläsning om Sarita Skagnes självbiografi »Bara en dotter«.

Föreläsningen hålls den 9 mars kl 17.30 på Räddningstjänstens samlingslokal i Kristinehamn. Gratis inträde!

Sarita föds i Punjab i Indien in i en

familj, som sedan tidigare har två döttrar. Föräldrarna som önskat sig en son riktar sin besvikelse mot den nyfödda och byter ut henne mot en pojke de antar som sin egen son. När resten av familjen flyttar till Norge lämnas Sarita kvar för att arbeta som tjänare hos släktingar i Punjab. I praktiken blir Sarita en slav.

Som 16-åring återförenas Sarita slutligen med sin familj i Norge. Miljöombytet ändrar dock inte hennes situation: Sarita fortsätter att vara offer i sitt mansdominerade hem. I det nya hemlandet börjar däremot den stärkta flickans själsliga utveckling. Den unga kvinnan, medveten om sina egna rättigheter, utvecklas slutligen till en stark försvarare av många förtryckta rättigheter.

»Bara en dotter« är ett skakande bevis på vilka tragiska öden som finns i vår värld. Historien är också stärkande: det går att bryta sig loss från våld, underkastelse och en tyst ond cirkel.

Efter föreläsningen kommer man att erbjudas att delta i en studiecirkel »Dödsorsak kvinna«, som är ett material som journalisten och författaren Karin Alfredsson gjort tillsammans med journalisten Kerstin Weigl och fotograf Linda Forsell.

Här får cirkeldeltagarna möta tio kvinnor från tio olika länder som alla har utsatts för våld. »Att man får möta kvinnor, alla med namn och bild, gör att det är svårare att gömma undan våldet«, säger Kerstin Weigl.

Hyr Lisas hus!

Lisas hus är S-kvinnors eget sommarställe på Bohus-Malmön i Bohuslän som våra medlemmar och andra kan hyra förmånligt.

Intresseanmälan skickas till kajsa.jansson@s-kvinnor.se eller till S-kvinnor, Box 70458, 107 26 Stockholm. Märk brevet »Lisas Hus«.

Om du vill hyra under sommarmånaderna behöver vi din anmälan senast den 31 mars. Ange tre alternativa veckor du är intresserad av, då vissa veckor är populärare än andra. Under mitten av april meddelas uthyrningsschemat för sommaren och från den 30 april blir en bokning bindande.

Kajsa Jansson på förbundsexpeditionen svarar på frågor om Lisas Hus och nås på tfn 08-700 27 46.

Mer information om Lisas hus samt bilder och prisuppgifter finns på www.s-kvinnor.se under menyn Om S-kvinnor/Lisas hus.

Sydafrikanskt besök hos S-kvinnor

Från och med 2013 faddrar S-kvinnor, genom Palmecenter, ett projekt med kvinnoorganisationen Peddie i Sydafrika. Under en decembervecka besökte två kvinnor från organisationen S-kvinnors förbund.

Peddie arbetar med utsatta kvinnor i Östra-Kap-provinsen i Sydafrika, där sexuellt våld och våld inom familjen är vanligt förekommande. Verksamheten syftar till att medvetandegöra både kvinnor och män inom områden som jämställdhet, sexuellt våld samt hiv och aids genom att arrangera workshops, stödgrupper, kampanjer och offentliga möten.

Under besöket i Sverige berättade de gripande om situationen för kvinnor i Sydafrika, om fattigdom och sexuellt våld. Utöver representanter för

S-kvinnor träffade de även Sveriges Kvinnojourer och tjejjourers riksförbund, polisen, Amnesty och Palmecentret, för att höra hur organisationer och myndigheter arbetar med liknande frågor i Sverige.

Läs mer om Peddie i ett reportage på sidan 28.

Sirin Leyi (internationell sekreterare S-kvinnor), Thabisa Bobo (Peddie), Susanne Andersson (förbundssekreterare S-kvinnor) och Fezeka Mantakana (Peddie).

Ny klubb bildad i Hofors!

I januari träffades kvinnorna i Hofors för att bilda klubben Hofors S-kvinnor. Efter att ha samlats ett par gånger tidigare och diskuterat kvinnofrågor och om det verkligen fanns behov av en kvinnoklubb satte tjejerna ner foten.

Hofors arbetarekommun har hittills inte haft någon kvinnoklubb och välkomnar nu den nya klubben. Hofors ligger 22 mil från Stockholm och drygt fem mil från Gävle. Ovako är den största industrin och tillverkar stålprodukter.

Klubben vill driva kvinnofrågor och mötet debatterade äldre frågor och kvinnojourer. Nu ska en plan tas fram för möten, fler medlemmar värvas och inriktningen läggas fast inför det kommande årsmötet.

– Jättekul att komma igång, tycker nyblivne ordföranden Remza Kolasinac.

Breddad rekrytering

S-kvinnor vill bli bättre på att spegla mångfalden i samhället. Diskussioner om bristande representativitet har lett till att förbundsstyrelsen tillsatt en särskild grupp med uppdraget att utveckla metoder och idéer för breddad rekrytering. Gruppen, som leds av förbundssekreterare Susanne Andersson, ska se hur mångfalden kan öka utifrån bland annat etnicitet, ålder och social bakgrund.

I anknytning till gruppens arbete har Clara Sjösten vid Södertörns högskola skrivit rapporten »Rekrytera och engagera«, om hur S-kvinnor i dag arbetar med rekrytering av kvinnor med utländsk bakgrund. Rapporten visar att representation är en viktig del när rekrytering och engagemang sker, men att det finns strukturella hinder inom S-kvinnor och att de måste brytas. Ett närmare samarbete mellan klubbarna och distriktet är också viktigt för att möjliggöra för kvinnor med utländsk bakgrund att också avancera inom partiet.

Att få del av fler människors erfarenheter leder till ett vitaliserat politiskt arbete. En ökad mångfald är därför avgörande för S-kvinnors organisation både lokalt, regionalt och nationellt. Rapporten kan beställas från susanne.andersson@s-kvinnor.se.

Elisabeth Mattisson har avlidit

(1922-11-28 – 2013-01-06)

Alltid med på våra medlemsmöten, alltid engagerad, alltid full av idéer. Elisabeth Mattisson finns inte längre med oss, men hennes minne finns alltid hos oss. Elisabeth var en av våra »pantertanter« i Blekinge. Hon var tidigare landstingsråd, kommunpolitiker och kvinnodistriktets ordförande. För oss S-kvinnor i Karlskrona betydde Elisabeth mycket. Hon var vår vägvisare i det politiska landskapet. Hon lärde oss att kunna komma igen, att söka en ny strategi och nya angreppssätt. Hon gav oss mod, styrka, envishet. Vi har mycket att tacka Elisabeth för. Hon kommer att kännas mycket närvarande i vårt politiska klubbarbete många år framåt.

För S-kvinnor Karlskrona **Inger Persson, ordförande**

Personal på förbundsexpeditionen

Från och med den 1 mars ser bemanningen på förbundsexpeditionen ut så här:

- Susanne Andersson, förbundssekreterare (med ansvar för medlemsfrågor)
- Kajsa Jansson, informatör/utredare/administratör
- Maria Granström, pressekreterare/politisk sekreterare
- Sirin Leyi, internationell sekreterare (25 procent)

Alla nås på e-post enligt principen fornamn.efternamn@s-kvinnor.se eller via vxl. 08-700 26 00.

Maria Granström är ny pressekreterare/politisk sekreterare från och med 1 mars.

FOTO: PER HELÄNDER

VÄRVA EN VÄN till S-KVINNOR

S-kvinnor är socialdemokratiska feminister som kämpar för ett jämlikt och jämställt samhälle. Vårt förbund består av drygt 7000 kvinnor, men vi vill ständigt bli fler, för tillsammans är vi starka!

Några frågor som S-kvinnor driver

Barnomsorg på obekvämt arbetstid

För många föräldrar är barnomsorg på obekvämt arbetstid en förutsättning för att kunna yrkesarbeta. Det gäller inte minst ensamstående föräldrar där majoriteten är kvinnor. Barnomsorg på obekvämt arbetstid är en tydlig jämställdhetsfråga och måste bli en lagstadgad rättighet.

Föräldraförsäkring

S-kvinnors målsättning är en individualiserad föräldraförsäkring. Ett delmål är en tredelning, med fem månader reserverade för vardera förälder och tre månader som fördelas fritt. En jämställd föräldraförsäkring stärker kvinnors ställning i arbetslivet och mäns ställning i familjelivet. Självklart gynnar det också barnen som ges lika stor tillgång till båda föräldrarna.

Rätt till heltid

S-kvinnor kräver lagstiftning om rätt till heltid. Ofrivilligt deltid, visstids- och timanställningar leder ofta till en lön och en pension som inte räcker för att försörja sig. En sammanboende kvinna riskerar att bli ekonomiskt beroende av sin partner, medan ensamstående kvinnor och deras barn riskerar fattigdom.

Kamp mot barnfattigdom

S-kvinnor hävdar barns rätt till en bra uppväxt utifrån alla barns lika värde. Barnfattigdom drabbar inte minst barn till ensamstående föräldrar och långvarigt arbetslösa. De drabbas ofta av ett utanförskap både på fritiden, då de inte har råd att delta i aktiviteter, och i skolan, där extra avgifter begränsar deras deltagande på t.ex. utflykter, skolresor och klassfester. Väl fungerande familjestöd är betydelsefulla för att minska barnfattigdomen.

S-kvinnor arbetar även med frågor om kvinnofrid och barnfrid, kvinnors hälsa, miljö, integration, fred och säkerhet samt internationell solidaritet.

Du som inte varit medlem i S-kvinnor eller Socialdemokraterna tidigare betalar bara 100 kr för det första året. Medlemmar i S-kvinnor är även medlemmar i det Socialdemokratiska partiet. För mer information och anmälan via Internet besök vår hemsida www.s-kvinnor.se

Jag vill bli medlem i S-kvinnor!

Namn: _____

Postadress: _____

Postnr/Ort: _____

Telefon: _____

E-post: _____

Personnummer: _____

Frankeras ej.
S-kvinnor
betalar
porto.

S-KVINNOR SVARSPOST
Kundnr 110100500
110 00 Stockholm

POSTTIDNING **B**

Morgonbris

Box 70485, 107 26 Stockholm

27 APRIL

Öppnar *Secret Love* på
Världskulturmuseet i
Göteborg.

SECRET **恋愛** LOVE

21 september 2012 - 31 mars 2013

VÄRLDSKULTUR
MUSEERNA **ÖSTASIATISKA**

Skeppsholmen Stockholm • www.ostasiatiskamuseet.se